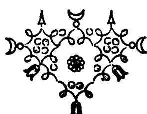

IZBOR

IGROKAZAH

ILIRSKOGA KAZALIŠTA.

SVEZAK I.

GRIZELDA.

Drama u 5 činah, polag němačkoga od *F. Halma.*

Die Liebe ist der Liebe Preis.

SCHILLER.

U ZAGREBU.
Troškom i tiskom k. p. ilir. nar. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

1841.

KAISERLICHE KOENIGLICHE
WIEN
HOFBIBLIOTHEK

GRIZELDA.

DRAMA U PET ČINAH.

O S O B E.

KRALJ ARTUS.
KENET od ŠKOCIE.
LANCELOT od JEZERA,
GAVIN,
TRISTAN, nazvan mudri,
PERSIVAL od VELSA
} Vitezovi dvora kraljevskoga.
SENEŠAL pridvorni.
RONALDO, sluga Persivalov.
CEDRIK, ugljevar.
Děte jedno.
GINEVRA, kraljica.
ORIANA
MERCIA
} njezine pridvorne gospoje.
ELINOR, žena Kenetova.
GRIZELDA, kći Cedrikova, žena Persivalova.
Više vitezovah i gospojah.
Vazali Persivalovi.
Gospoje Grizeldine. Sluge.

PERVI ČIN.

(Bogato nakitjena, lěpo razsvětljena dvorana. U dnu scene muzika i živahno vèrvljenje veličanstvene svečanosti; napréd na sceni kraljevska stolica pod baldakinom).

PÈRVI PRIZOR.

Krasno oděvene sluge i pridvorni dětići prolaze sa zlatnim posudjem i čašami prěko scene; gospoda i gospoje u svečanom odělu šeću se tamo amo; medju njimi *kralj Artus*, *senešal*, *mudri Tristan*, *Persival od Velsa.*

(*Kralj Artus stupi sa senešalom naprěd.*)

KRALJ ARTUS.

Ja sam zadovoljan, vrědni moj senešale! ti si oduzeo od noći jasnost zvězdah njezinih, od vlažnoga mora srebernu světlost biserah, iz dubljine zemlje zrake dragoga kamenja, da mi svetkovinu ovu lěpotom dostojno uresiš; ni jedna mi želja neizpunjena neostà, — ja sam zadovoljan.

SENEŠAL.

Mislio sam, světli gospodaru, da se kraljevskomu domaćinu, pleminitim ovim gostom, jezgri i cvětu ove kraljevine manja slava pristojala nebi: jer pogledaj, ni jedan ti od vitezovah tvojih neizosta; isti Persival, sin sirovoga Velsa, ostavi na poziv tvoj tàmu šumah svojih i ponosi se u domu kralja svoga, noseći o plećih rutavu medvedjinu a zaoděven prostim uresom kože od bivola.

KRALJ ARTUS.

Šta nam je do oděla! Kite njega rane njegove, i jasno kao zvězde sěva bojna slava njegova. Tri godine danah ne bi njega kod dvora; dobro mi je došao i u medvedjini. — Nu dalje odavde, gosti nas čekaju! Podvostruči korake službenikah, nedaj da prestanu sladki uzdasi muzike, niti da žedni zlatnim čašam u dno gledaju i tek zora kad pucati stane, neka se veselja ovoga radostna buka dokonča.

SENEŠAL.

Budi uvěren, neće se prie zore opustiti ove dvorane.

(kralj Artus i Senešal prama dnu od scene otidju, gdě se medju gosti izgube. Persival i Tristan stupili su medjutim naprěd.)

PERSIVAL.

Poznajete li gospoju onu uz Keneta, koja rubom svilne svoje oprave zemlju mete, a gizdavom perjanicom na glavi do zlatnih tavanicah dvorane dosiže?

TRISTAN.

Elinor je to, Kenetova domaćica, proizišavša iz starog kraljevskoga plemena Fingalah, — i kažu, kao što je Fingal nad Erinom, tako da ona neograničeno u Kenetovu domu žezlo vodi.

PERSIVAL.

I on, kukavica, podnosi to? Zašto u město onoga oděla suknju neobuče? — A ona tamo s čarovnom palicom i pojasom, koja mučeć, odtudjena od vesele vèrve, duboko zamišljena hoda? Tko je, govorite?

TRISTAN.

Morgana je, gospodaru, sestra kraljeva, — čudo od světa nazvana, radi naukah svojih, i što tajne odkrivati znade; što više, govore takodjer, da se i čarovanjem zabavlja.

PERSIVAL.

Bolje bi joj bilo, kuhanjem da se zabavlja! Od žene zahtěvam ja posluh i pokornost, i podanje u zapovèd gospodara svoga: jer mudrost, kao i snaga, naša je baština, a igračka samo u ženinoj ruci.

TRISTAN.

Persivale! igračka samo?

PERSIVAL.

Dà, Tristane, dà! Ako ste radi ženu věrno opisati, kao što nam ju je Bog za utěhu stvorio, k preslici ju posadite, upravite joj oči pobožno gore k modromu nebu, i metnite joj dětešce na obilna pèrsa, — sve ostalo, suviše bi bilo. Koje je doba?

TRISTAN.

Pó noći skorom.

PERSIVAL.

Meni se dosadi ta svetkovina, kamo srěće, da je već prošla!

TRISTAN.

Šta, Persivale; zar vas světlost ovih dvoranah, i žuboreće vèrvljenje radostnih gostih ništa neveseli? zar vas nenasladjuju blagi ovi mirisi i sirensko pjenje od muzike? — Zar se vi nerado sunčate u poludnevnom žaru kraljevskoga velikolěpja?

PERSIVAL.

Nerado, Tristane, nerado! — Kod kuće u Pendenisu u palači mojoj, i tamo se blistaju dvorane, i mene gosti polaze, kad ih zovnem, i zijajuć dive se bogatstvu momu, i dvore mi! šta ću ovdi? kolěna i ledja moja da prigibam, gdě u svojoj kući kralj biti mogu?

TRISTAN.

Vidim ja, Persivale, da vi kući težite, za ljubeznom ženom i dětetom vašim.

PERSIVAL.

Šta velite?

TRISTAN.

Ja rekoh samo, da bi volili biti sada u Pendenisu kod žene i děteta!

PERSIVAL.

Šta! nisam li ja pogubio Katmora i Svena od Danie? Nisam li ja Persival? Ne ori l' se ime moje na daleko po zelenom ovom otoku, koi me slaveć dobitnikom zmajevah naziva?

TRISTAN.

Zaista, tako vas naziva.

PERSIVAL.

I vi, mudri Tristane, vi mislite, da sam já udvorica ženah postao, koi kod kolěvke sědi, dětę svoje od muhah brani, i ludke mu za igranje slaže? — Tako mi Boga, gospodaru! Ja sam ženu uzeo, ne mene žena! —

TRISTAN.

Šta vam je daklem? zašto vam čelo tako potamni, zašto vam se obèrve kao burni oblaci uzdižu?

PERSIVAL.

Duše mi, to vam ni sám neznam! — Mèrzi me, što sam zadovoljan; neprestano jednaka sladost danah čini, da za žučjom žednim; duša moja, kao od jakih mirisah razslabljeno nebo, poticanja traži, da se tuposti svoje otrese.

TRISTAN.

Moj Persivale, neznate vi ni sami, šta bi rad!

PERSIVAL.

Možebiti; ali ipak — rad bi něšto! — U našem Velsu ima potok jedan, mi ga zovemo Trent; gori u planini izviru valovi njegovi, i žubore na daleko kroz pokrajinu onu. Nu gledajte, dok se zapěnjena njegova voda trudom velikim vijuga kroz pukotine dolinah, dok se prěko klisurah valja, bèrda prodire, i dok se urlajuć prěti, da će i iste nasipe provaliti: dotle vam je bistra kao bistri kristal, puna mlade i podpune snage; zlata nosi u sebi, i nestašna pastervica igra joj se na studenom dnu. Ali kad iz materinskoga krila brěgovah izidje u ravne poljane,

gdě se bez zaprěke valovi njezini na način sinjega mora razliju, onda se jedva romoneći vuče dalje, mutno i lěno po blatnom svom strugu, pokorno nosi mostove nad sobom, poslušna je veslu, těra kolesa od mlinah, i žabe i drugi gad lěže se u blatu njezinom.

TRISTAN.

Mislite zar —

PERSIVAL.

Tako mi života, mislim, da sam poněšto nalik momu Trentu, a ne rodjen, da lagano truneć kućevno koleso těram, i da mi je žena još věrnia i krěpostnia — a věrujte mi, gospodaru, ona je věrna — nu da angjeoska krila o ramenih nosi, žena, děte nemogu izpuniti pèrsa ova! — Nu hodite, Tristane, još jednu čašu srětna razstanka, pak onda s Bogom! —

TRISTAN.

Već tako rano, Persivale?

PERSIVAL.

Ako i ne odmah, sigurno još prie zore!

(oba otidju.)

DRUGI PRIZOR.

(Jaka muzika u dubljini scene; zatim izidje kraljica *Ginevra*, ugrijana od tanca, *Lancelot* ju prati, a za ovimi slěde u někoj daljini *Oriana*, *Mercia*, *Gavin* i drugi vitezovi i gospoje; sasvime ostrag *Kenet* i *Elinor*.)

LANCELOT.

Ginevro, nemuči me! — Ti me běsniti činiš; kao što žar od sunca zelene dubrave pali, tako mi žeže oko tvoje mozag da mi sve misli usahnuti moraju. O tko bi nestalnost tvoju podněti mogo? Posměh tvoj laže, a suze tvoje varaju; tvoj je gnjev milost, a milost tvoja gnjev je; tko da te dokuči, — tko te je ikada dokučio? O da znaš, koliko izobilje od ljubavi kriju pèrsa moja!

GINEVRA.

Tiho govorite, Lancelote!

GAVIN

(u govoru s Merciom.)

Tako vam jasnih zenicah, Mercio, recite, mèrzite li na mene?

MERCIA.

Ah ne!

GAVIN.

Ljubite me daklem?

MERCIA.

Ah ne!

GAVIN.

Zar neimate nježnie rěči za mene? niste li nikada u dubljini njedarah vaših sladko něko teženje, potajnu koju želju oćutili?

MERCIA.

Ah da!

GAVIN.

Izrazite ju daklem! govorite, odkrite mi dušu vašu!

MERCIA.

Udat bi se rada, gospodaru!

GAVIN

(na polu glasno.)

Blagi Bože, kako su ti iskrene děvojke!

GINEVRA

(koja je medju tim tiho, nu vèrlo žestoko s Lancelotom govorila.)

Vi me prevariti nećete! Istina, lěpimi kipovi obajati znade kratak san dušu našu, — ali ih odmah ranim jutrom i nestane; U mèrzosti je istina, u ljubavi je nije.

LANCELOT.

Ti mi mèrtvačkim pokrovom zastireš život, i od-

uzimaš mi sèrcu prijazno proletno doba, kad bezćutno ljubavi silu tajiti kaniš.

(dalje govori na tiho s Ginevrom, medjutim stupi gospoja Elinor i Kenet napèrvo.)

ELINOR.

Nenadajte se, Kenetu! da ćete me zaslěpiti; izpovědite, šta ste na strani od ljudstva pri prozoru govorili s gospojom Morganom?

KENET.

Ja, Elinoro?

ELINOR.

Dà, vi! hoćete da tajite?

KENET.

Ja, tajiti? Ne! Zaista tajiti neću! pripovědala mi je od mnogih čarobiah svojih, od tečaja zvězdah i staze planetah, dok meni uztèrpljivosti, a njoj rěčih nesta. — Kamo srěće, da se gdě na kojoj od zvězdah svojih ljulja!

ELINOR.

Nevrědniče! i toj gadnoj bajki, toj bezsramnoj prostoj laži hoćete da věrujem? Kući samo da dodjemo, platit ćete mi!

GAVIN.

Šta vam je, Kenetu? Je l' vam mučno? govorite! vi se tresete, kao da vas je groznica popala.

KENET.

Nije ništa, ništa, gospodaru, — malo mi uši zuje!

GINEVRA

(*Lancelotu.*)

Ne dalje, Lancelote! Otrov leži, krije se smèrt u medenih vaših rěčih! Neću više da slušam! Ja sam umorna, i rada bi malo odpočinula.

LANCELOT.

Světla gospoje! evo gdě se prěstolje uzdiže, dostojno urešeno, da kraljicu lěpote primi.

(Lancelot odvede kraljicu k prěstolju, oko kojega se zatim pomalo gospoda i gospoje u lěpu grupu razrede.)

GINEVRA.

Ne, neodstupite odavde, Lancelote! Vi ste moj vitez, sědite k mojima nogama! Sada, plemenite gospoje i vi ubojita gospodo, k meni ovamo! da počinak ovaj ugodnim razgovorom prekratimo! Prie svega recite mi, tko poznaje od vas onoga, od sunca opaljenoga, cèrnoglavoga viteza, koi se je tamo k tèrpezi posadio.

ORIANA

(bèrbljavo.)

Mislite li Valadmora, koi je pisma nosio od ljubovce svoje k drugim njezinim priateljem? Šta! ili mislite vitkoga Lionela, koi je prolětje života svoga prikopčo uza zimu ostarěle Sinje, i koi se i sada još uvehłoj njězinoj dražesti klanja?

GINEVRA.

Ne toga!

ORIANA.

Daklem mislite možebiti Etelrika, koi je sedam godinah prosio Mildredu, dok se ona osme za Vestmorelanda neudade; už njega sědi Joskelin, i marljivo računa, koliko jutarah zemlje ženica njegova sada u pramih nosi; — odmah za njim ide —

GINEVRA.

Jeste, jeste, ti opaki jeziku, odmah za njim ide vitez něki u medvedjini, koi bez svakoga uresa svetkovinu ovu pogèrdjuje!

ORIANA.

O to je Persival, světla kraljice! koga po dèržavi dobitnikom zmajevah imenuju.

GAVIN

(Ginevri.)

Nepoznajete vi slavnoga toga viteza?

GINEVRA.

Ne ime, nu lice mi je njegovo nepoznato.

ORIANA.

A kako, gospoje, da ga i poznajete? tri godine danah minulo je, od kako ga nebi u dvoru kraljevu, u tamnosti šumah sahranjen živi, odkako je domaćicu sebi izabrao.

KENET.

Šta? Persival se oženio?

LANCELOT.

Persival oženjen? koi više ponosom, nego moćju i slavom nadut, nenadje u svem kraljevskom dvoru pristojne sebi gospoje?

ORIANA.

Dà, onaj isti!

ELINOR.

Kojemu se kraljevska kèrv odveć vodena vidjaše, za da ju sa svojom sjedini?

ELINOR.

Onaj, — isti onaj Persival!

GINEVRA.

A kojega je plemena, govori, ta lěpotica njegova?

ORIANA.

Još iz gorah Velskih glas ovamo prodro nije o imenu i plemenu domaćice njegove.

GINEVRA.

Evo ga ovamo, da li bi ga pitala?

ORIANA.

Ja, kraljice, ja bi ga odmah upitala.

TRETJI PRIZOR.

Persival, Tristan, Priašnji.

PERSIVAL.

Tako mi Boga! — koi ugodan oganj! nikada još nenakvasi usta moja tako žestoko vino! Moje lice gorí, žile mi skaču, i na lahkih krilih trepti mi na ustnah svaka tajna duše moje. Nu šta bi ja u toj gomili udvoricah ovih, koji naduveni u krasnih svojih odělih ponosito druge preziru, za častjom hlepe, i lěpe samo rěči kuju! — Ja mislim, vrěme je, da se krenemo!

TRISTAN.

Persivale, još strašna tama leži nad dolinami, — i prie zore nebi dobro bilo, da se krenete.

GINEVRA.

Persivale!

PERSIVAL.

Tko me zove?

TRISTAN.

Ginevra, kraljica naša. Zove vas, približite joj se!

GINEVRA.

Viteže Persivale! ne bi li nam hotěli kazati, tko je vas, nepredobitnoga predobio?

PERSIVAL.

Šta mislite time, kraljice?

GINEVRA.

Vi ste oženjeni?

PERSIVAL.

Tko to veli?

GINEVRA.

A zar niste?

PERSIVAL.

Ja? Jesam, dà kako! Mislite li vi, da se ja stidim toga? Ne, nikada! Grizeldu, ženu moju da zatajim? — lěpše žene zemlja ova još cvětati vidila nije, akoprem je lěpota najmanja od dražestih njezinih; ona bo je pobožna, ponizna kao ljubica, krotka kao jagnješce, puna milosti i věrnosti, — prosta je, iskrena je, nu ipak puna bistra duha; mnogo sam ja ženah vidio, nu bolje nikada! — Šta je do toga, je li nju ugljevar rodio, teče li plemenita kerv u žilah njezinih?

GINEVRA

(*poluglasno družini svojoj, kao i sve slědeće.*)

Je li moguće?

ORIANA.

Nečuveno!

GAVIN.

Děte od ugljevara! —

ELINOR.

Meni se mozak verti! koja opačina! da se staro pleme tako oskverne?

GINEVRA.

Gavine, ugledajte se u Persivala, tako biva onomu, koi žene mèrzi!

GAVIN.

O, da merzim samo, kraljice, berzo bi ih i ljubiti naučio; ali iskustvo oklopom steže sèrce moje, a i ženitba je odveć ozbiljna stvar! Nije li tako, lěpa Mercio!

MERCIA.

Ah jest!

GAVIN.

Sigurno! vi za čadjavoga ugljevara pošli nebi?

MERCIA.

Ah ne bi!

PERSIVAL

(*Tristanu.*)

Šta té tamo tajnoga imadu? Šta se smiju? Šta šapću medju sobom? Šta, tako mi svetoga Davida! tiče l' se to mene?

TRISTAN.

Ej, Persivale! znate li kakve su žene! Zar ih nikada nevidiste, kako se potajno i važno radi ništa dogovarati znadu? Nekate ih! — Šta vam to smeta?

GINEVRA

(*družini.*)

Vi želite toga? Dobro, hoću daklem da pokusim! — Viteže Persivale, presudite žalost i uvrědu našu, što Grizeldu, izgled taj sviuh ženah, ovdi kod prestolja našega viditi nemožemo! Zašto nam uzkratiste vi pogled njein?

PERSIVAL.

Ne zapověd moja, želja njezina zaustavi ju doma, — ona osta pri kolěvci i čuva děte svoje.

GINEVRA.

O da nježne materinske ćuti, koja krěposti njezinoj poslědnje zrake savèršenstva daje! Nu jer nam se srěća uztegnu, samu ju ovdi viditi, zato nam javite, koja srětna sgoda toliko blago vami u ruke dade?

PERSIVAL.

Gospoje kraljice, želite li doista to znati, ja se ne stidim — sve ću vam věrno kazati! a i zašto da se stidim? ja sam slobodan muž!

GINEVRA.

Počnite, Persivale!

PERSIVAL.

Gospoje kraljice, ima tomu tri godine danah, što su se jednom svi moji vazali skupili oko mene, i prošnjami na mene navalili, da se oženim, za da se nebi otacah mojih baština i gospodstvo od plemena

moga odtudjilo. Nu ja sam ovdi u dvoru kraljevu ženske glave dobro već proučio bio; ja ih nadjoh zlobne, lažljive i lukave, nepokorne svakoj zapovědi, pune protivljenja i taštine, bez věre i krěposti dèrzovito na zlo obratjajuć muževah pouzdanost, za nasititi razuzdane požude svoje; i tako nenašavši nijedne pristojne sebi, izgubih ljubav i volju ženiti se ikada, — i zaista ne kajem se, što je tako bilo.

ELINOR

(*potiho gospojam.*)

Medvedjina njegova nije tako odurna, kao što su rěči njegove!

ORIANA.

Kolike oholosti!

GINEVRA.

Platit će uvrědu tu! (*Lancelotu, koi ljutito ustáne.*) Ne dalje, Lancelote! — Persivale, nastavite dalje!

PERSIVAL.

O lětnom jednom večeru izišao sam bio u zelen gustih mojih šumah, da se lovom zabavljam; pèrsa mi raztravljena biahu od različitih mislih, i u nezadovoljnosti ljuteći se na samoga sebe stupao sam naprěd, i nepazeći na stazu bludeći me koraci daleko odnesoše; nu potočića jednoga sreberna voda, koja šume one natapa, obustavi noge moje, ja podigoh oči moje, i ugledah — kraljice! děvojku ugledah lěpu, kao da je iz istoga raja proizišla, nu neznajuću ipak, kakva ju lěpota resi, — děvojku kraljice! kojoj na čelu zlatnimi slovi upisano biaše, da je Bog na nebu, kad ju je stvorio, uzradovao se i reko: ti si savèršena! ta děvica, sada žena moja, gospoje kraljice, stojaše veselo zamišljena ukraj potoka toga.

GINEVRA

(*poluglasno družini svojoj.*)

Išla je valjada da se kupa, da gadnu čadj od ugljevja opere.

ORIANA.

Ne, za Boga, kraljice! mogo bi joj slap koi nad-

pis onaj sa čela odneti, da ju je Bog tako krasnu i savèršenu stvorio! Kupati se ona nesmije.

PERSIVAL

(*Tristanu.*)

Kako ustne krive, i kako se smijuć lukavo na nas obaziru! Tako mi Boga, Tristane! one mi se rugaju!

TRISTAN.

Vi, Persivale odmah najgorje, što je, mislite! neka ih, nek se izpraznimi šalami zabavljaju; šta je vama do toga?

PERSIVAL.

Kugu ženskomu jeziku!

GINEVRA

(*družini.*)

Zauzdajte šale vaše, i ukrotite još lica, da nas više još pripovědka ta razveseli! — Nu, Persivale, kako dalje?

PERSIVAL.

Šta htědoh da reknem? Istina, dà! Stajala je ukraj potoka; sněžan vrat zastirale su razpuštene cerne vlasi njezine, i golub sědjaše joj na ramenih, pitomo i mirno sědjaše tú, jedva da su mu krilašca treptala. Sad iznenada prignu se — děvica — k potoku, i nožice spusti dole u srebèrne valove, brižljivo, što voda nekrije, zastiruć rubom kratke svoje haljinice; nu ja, od tame gustoga germja sakriven, stadoh hvaliti u sebi stidljivost njeinu. I kako tu sědeć u vode gledaše, koje joj žuboreć sněg od noguh cělivahu, tu nije mislila ona, da se kao druge žene, vlastitomu licu nasměva, da se u světlosti vode, kao u ogledalu, kiti samo i vlasi razredjuje: kao děte nape obraze svoje, i poče raztezati lice, i radovati se, kad u potoku rugotu koju dražestih svojih opazi; — a u meni progovori něšto: ,ni izprazna nije.

KENET.

Ljubezno děte!

ELINOR.

Što je vama do děteta toga? — Šta! ili možebiti gospodaru, da ju poznajete?

PERSIVAL.

I izdaleka na vèršku od planine sa tornja cèrkvice zazvoni na Zdravu Mariu, i ona se zamisli, zaćuti, bèrzo razgladi zamèršenu kosu s lica svoga, i gore k rumenim večernjim oblakom upravi angjeoski svoj pogled, a ustne treptaju joj tiho, kao cvětje ne nježnom větriću. O i pobožna je, probi mi dušu moju, nu ona, prekèrstivši čelo, podiže lice, koje se u rumenilu večernjem od žara pobožnoga sěvaše. — Golubicu svoju uzima na puna persa, gerli i miluje ju, ljubi joj sněžno perje, i smije se, kad joj rumeni kljun pohlepno usta cělivati traži. O kako bi ju stopram milovala, pomislih u sebi, da je děte njezino, i plod ljubavi njezine! — I glas se jedan začu iz germja, kói zavika: Griseldo! a ona začuvši poziv taj, posk'oči bèrzo, i jedva što samo noge obrisa, odleti kao munja prěko zarošene trave, a golub nad glavom njezinom, dok u noći guste šume i poslědnji mi rub od haljine neizčeznu: i poslušna je, rekoh sam sebi, i promišljavajuć koješta povratih se doma.

GINEVRA.

Zaista. Vi tako prijatno pripovědate, tako toplo i istinito, da se slušaocu zvuk rěčih vaših u iste osobe pretvara. Eto, pred očima mi je, kako krasno to děte ukraj potoka sědi, i lice svoje razteže, koje i istoj čadji u perkos lěpo ostaje; nije li tako Persivale?

ORIANA

(poluglasno kraljici.)

Gospo! za Boga, pogledajte, kako mu žile otiču, i strašno mu rumenilo na obrazu plamti.

GINEVRA

(Oriani.)

Sve je jedno, — neka nam plati za medvedjinu svoju!

PERSIVAL

(*Tristanu.*)

O da ih pogledom mojim otrovati mogu! Žuč mi se diže, i gnjev će me jošte ubiti.

TRISTAN.

Persivale, prodjite ih se, neka govore; — i neslušajte věća, koje vam vatrena vaša kèrv pruža.

GINEVRA.

Nu, dobri Persivale, dajte, da čujemo još, šta se je na dalje sbilo, i kako najposlě njежnu tu děvu kao zaručnicu kući odvedoste?

PERSIVAL

(*za sebe.*)

Čekat ću još — udarit će i meni sat! — (*glasno.*) Gospoje kraljice! sve moje vazale pozvah ja dan sutra u palaču moju; i usědnuvši na konja, u svečanom uresu, krenuh se ja put šumah, da razvijenom zastavom, i trubljami i rogovi tamnu dubravu, zelenu kolěvku Grizeldinih dražestih pozdravim. Pred kolibom njezinom stadoše čete moje, a ja stupih u priprostu sobicu. Tu vam ona medju otcem i majkom svojom, vedrim čelom i bistrim okom sědjaše; slěpi otac gladio joj lice, sěda majka igraše se s njezinimi prami; ja uvidih odmah, da im ona sve dobro biaše. I bèrzo odlučen stupim ja pred nju: Grizeldo, upitah ju, bi li me ti ljubiti mogla? — Ona me, kao kušajuć, oštrim okom pogleda, i zarumenivši spusti glavu svoju. A ja upitah ju opet: Grizeldo, hoćeš li moja da budeš, da roditelje tvoje ostaviš? I ona reče: Hoću! — Na to ju upitah opet: Grizeldo, hoćeš li meni věrna, poslušna da budeš, kao gospodaru svomu? — i ona odgovori: hoću! Na to joj ja poljubih pèrviput ustne, a sědi roditelji blagosloviše děte svoje, i ja, obuhvativši ju čverstima mišicama, iznesoh ju van, gdě me ljudi moji čekahu; — Evo vam gospoje vaše, povikah ja, i moje nevěste! Na to zatrubiše rogovi, a radostna buka razli se po svoj mojoj četi; a ja odvedoh ju kući, gdě savez naš u cèrkvi od duhovnika blagoslov svoj primi: i tako, gospoje kraljice, dodjoh ja do žene!

GINEVRA.

Primite čestitanja naša, gospodaru! i neka vam svagda, kao žerav od ugljevja gorí oganj ljubavi vaše!

ELINOR.

Nebi li nam kazali, dobri Persivale, koliko vam je ljuba měricah ugljevlja za miraz doněla?

ORIANA.

Nije ona doněla ništa, nego jedino, ljubavi puno sèrce svoje, nu i ovo sasvime u ugalj obratjeno od prevatrenih željah!

ELINOR.

Viteže Persivale, ako bi vam věća uděliti směla: podajte si za uspomenu ženitbe vaše udělati u gèrb žarilo jedno.

GINEVRA.

Zbilja, kažite mi, Persivale, napinje li domaćica vaša neprestano još obraze, i razteže li jošte lice svoje? Zaista, to krasno mora da joj odlikuje! — Nu, dosta je već šale! — Persivale, ostajte s Bogom, i kad se doma vratite, javite ugljenarici vašoj pozdrav od Ginevre!

(*hoće da otidje.*)

PERSIVAL

(*u skrajnjoj jarosti.*)

Prie otrova, noža i kuge i svakoga gada, nego li zvuk imena tvoga!

TRISTAN.

Vi ste poběsnili!

LANCELOT.

To kèrvi zahtěva!

PERSIVAL.

I prolít ćeš je ovaj čas!

(*oba potegnu mačeve.*)

GINEVRA.

Muka me obuzima! (*nasloni se na Orianu*; *Tristan i ostali vitezovi stanu medju Persivala i Lancelota*).

TRISTAN.

Razstavite ih!

GAVIN.

Stanite! oružjem na stranu!

PERSIVAL.

Natrag!

ČETVERTI PRIZOR.

Priašnji, senešal stupi napervo, malo zatim kralj Artus.

SENEŠAL.

Na stranu gospodo! i mir budi s vami! to je kuća kraljeva! — Odstupite natrag!

PERSIVAL

(*koi se je medjutim vitezovah, koji ga deržahu, otreso.*)

Odlazi, stara ludo, s tom bělom palicom! — Ovamo, na mene, Lancelote!

KRALJ ARTUS

(*koi je medjutim stigo ovamo, uhvati Persivala za desnicu.*)

Stani, ja ti zapovědam, stani! —

(*Muzika prestane*; *gosti iz dubljine scene dodju začudjeni svi naprěd.*)

KRALJ ARTUS.

Šta mi smutjujete veselje svečanosti ove, i zaglušavate umilne glase od muzike bojnom vikom i ukrutnom zvekom od oružja? Šta se dogodi tu, Lancelote? Govori, Persivale, što biaše?

PERSIVAL.

Pitajte onu tamo, Ginevru pitajte!

GINEVRA.

Kralju i gospodaru moj! dèrzna oholost, necěneć sveta prava ovih zidinah, uvrědi mene, mene kraljicu tvoju u srěd dvora tvoga.

KRALJ ARTUS.

Šta! je li istina?

ORIANA.

Istina, tako biaše, kralju! lahke rěči i bezazlena šala razpali gnjev u Persivalu na toliko, da je opakom rěčju istu gospoju našu uvrědio, i tako, kralju, zametnu se razpra ova.

KRALJ ARTUS.

Je l' to istina? govori, Persivale!

PERSIVAL.

Zaista, uvrědio sam ju, gospodaru, oštrom rěčju! nu razdražen porugom njejnom; jer mi pleme žene moje oskvèrni, jer mi mater dèteta moga pogèrdi, i jer mi svako ćutjenje pèrsiuh mojih nevrědnom šalom preziruć ukori: zato učini tako, gospodaru, i da me još jedanput tako uvrědi, tako mi brade otca moga, i opet bi učinio.

KRALJ ARTUS.

Ti si prostore dvora ovoga poružio, u mojoj domaćici uvrědio si mene, kralja, gospodara tvoga; jasnost krune moje uzmutio si dahom od ustih tvojih.

PERSIVAL.

Tako mi života! gospodaru, zašto mi ženu pogèrdi? ako je i kći od ugljenara, i iz šume proizišla, ali je zato ipak stidljiva, vèrna i puna nježne ljubavi, svakim pravim uresom duše bogatia, nego se i ikoja druga žena ponositi može; nijedna od vas gospojah visokoga roda, i da ste još iz plemenitiega dèrva izrězane, i još šareniimi kèrpami zastèrte, nijedna se od vas s prostim tim dětetom uzporediti nemože, — tako mi duše, nijedna — nijedna!

ORIANA.

Nesmotreni mužu! kraljicu pogèrdjujete!

TRISTAN

(*Persivalu.*)

Osvěstite se, neumnožavajte uvrěde još više!

PERSIVAL

(*kraljici, koja jedva uzteže gnjev svoj.*)

Zašto se ljutiš, kraljice? — ja nedèrhtjem pred strèlami vladarskoga tvoga pogleda, ja ne! i iskreno pred svimi očitujem: da sve polag zaslugah i prava na zemlji ovoj biva, — bila bi, koju ti pogèrdi, kraljica, a ti, — ti bi klečala pred tim dètetom prostoga ugljenara!

GINEVRA.

(*kralju Artusu.*)

I takvu pogèrdu mirno vi slušate, i ja — zar da ju podnosim?

KRALJ ARTUS.

Múčite, Ginevro! Ni rěči više, Persivale! — Tako mi krune moje! nepravo je i na jednoj i na drugoj strani, — i oproštenja davati nepristoji se nijednomu; uvrědjeno samo kraljestvo, i oskvèrnjena prava dvora ovoga zahtèvaju kaštigu; i zato, Persivale, ti kaštigovan biti moraš; nu lahk i milostiv sud neka ti bude. Rado ćemo zaboraviti i oprostiti: samo povuci uvrědu natrag! —

PERSIVAL.

Natrag povući! Ne! Ja ne!

KRALJ ARTUS.

Tako mi duše moje, hoćeš i moraš!

PERSIVAL.

Tako mi duše moje, prie će se nebo provaliti!

GINEVRA.

(*dočim je jedno vrěme promišljavajuć preda se gledala.*)

Dopustite mi rěč, kralju i gospodaru moj! — uzao neka rěši onaj, koi ga je i zamèrsio! Viteže Persivale, vi netrěba uvrědu natrag da povlačite, a ja hoću da klečim prěd ugljenarskim dětetom.

PERSIVAL.

Šta rekoste?

LANCELOT.

Nečuveno!

ELINOR.

Pamet joj bludi!

KRALJ ARTUS.

Ginevro, šalite l' se?

GINEVRA.

Dajte, da dokončam! Ja ću kleknuti, viteže, pred Grizeldom, ako mi vi dokazah date, da je domaćica vaša, tako krěpostna, tako věrna i ljubavi puna, i vam i vašemu dobru tako podana, da bi, da se na světu ovom sve polag zaslugah i prava děli, ona kraljica biti, krunu od Englezke nositi mogla! — Ako mi to dokažete, kleknut ću pred njom.

PERSIVAL.

Hotěli bi vi —

GINEVRA.

Dà, Persivale, dà!

KRALJ ARTUS.

Šta, Persivale? — zar da dvojbena i pogibeljna borba razpru tu odluči, koju bi lahko i mirno rěč jedna uništiti mogla?

PERSIVAL.

(*naglo.*)

A koje dokaze, kraljice, zahtěvate?

GINEVRA.

Najprie zahtěvam, da od žene vaše zaištete i oduzmete děte, koje je ona rodila, za da ga predate vašemu kralju i gospodaru, koi ženitbu vašu i plod njezin neodobrava, i koi vam, ako mu ga uzkratite, progonstvom prěti!

PERSIVAL.

Ona ljubi děte svoje, ljubi ga sa svom dušom, nu mene još više ljubi! — Dat će život svoj, dat će i děte svoje za mene! — Šta dalje, kraljice?

GINEVRA.

I dalje, gospodaru, zahtěvam, da ženu vašu prognate od sebe, javno u dvorani pred vašimi vazali, da ju bez pomoći, ubogu, i nagu od sebe odpravite, kao što ste ju uzeli bez pomoći, ubogu i nagu.

PERSIVAL.

Pak dalje, kraljice!

GINEVRA.

A Grizelda, ma kako joj ljuto dušu i ranili, da vam jednako nagnutje u nědrih svojih sačuva, da joj se ljubavi žar neobrati u mèržnju, niti krotko tèrpljenje gnjev da zaměni; što više, da vam u žalosti još jače privèržena ostane, nego onda, kad vas je pèrviput kao nevěsta zagèrlila.

PERSIVAL.

Šta onda?

GINEVRA.

Onda će kleknuti Ginevra prèd Grizeldom! — Nu ako ona u pokušenju tome tako čisto, kao isto zlato, neobstane, — onda preda mnom neka kleči Persival!

PERSIVAL.

Prie će vàs svět na komade razići!

KRALJ ARTUS.

Persivale, upokorite tu ponositu ćud! Zar je sramota rěč, koja nam uteče, natrag uzeti, i zar više to boli, nego strašnih ovih pokušenjah paklene muke?

GINEVRA.

Šta zatežete? Odlučite, Persivale!

PERSIVAL.

Mislite li vi, da mene ti dokazi plaše? Grizelda

će težku tu borbu nadvladati, ja to znam tako sigurno, kao da je već i učinjeno! — Pomislite: otca njezinoga, — Cedrik se zove, siromah je, slěp je, i star i sěd, — nu sirov, nepokoran i zločeste naravi, istoj se je mojoj moći i vlasti protivio — ja razjaren odpravih ga jednom iz dvora moga; jer mi tvèrda njegova glava pristojno poštenje neizkaza. Grizelda, kraljice, plakala je pri tom, — dà, suze je ronila, nu nerekla ništa! — Hoćete još više? — Godina danah imade tomu, što sam od težkih ranah na smert bolan ležao, — u isto vrěme razboli se i mati Grizeldina, i hotiaše da ju blagoslovi, prie nego što oči zaklopi; nu ona, bez utěhe istina i ljuto razcviljena, neudalji se ni korakom jednim od postelje moje, dok ja neozdravih. — Starica preminu medjutim, i nevidi više děteta svoga! — Pa ja da se bojim? Gospoje kraljice, ja se mogu u borbu tu upustiti; ja sam joj *sve*, — i pobèda je moja!

ORIANA.

Dobite ju prie, pak onda se radujte!

TRISTAN.

Dělo je potvèrdilo ljubav Grizeldinu; nemojte, da vam lukavost oči zaslěpi, — nemojte za Boga, Persivale!

PERSIVAL

(*na polu za sebe.*)

Jaka će joj bolja i strašne muke probiti pèrsa kad na kèrvavu stazu pokušenjah ovih stupi; nu radi mene, meni na korist neka gorkosti te podnese, — neka pokaže, što je ljubav učiniti kadra. Gospoje kraljice, vi želite, da borba odluči; dobro, budi daklem! neka odluči!

KRALJ ARTUS.

Vi primate pogodbu?

TRISTAN.

Nesrětniče!

KRALJ ARTUS.

Promislite, što zaključujete, Persivale; jednu kapljicu žuči sebi da prištedite, pružate Grizeldi punu

čašu! Slědite boljemu věću, ne onomu, koje vam ovo nesrětno oka trenutje dade, rado ću vam vrěmena poděliti, da se razmislite!

PERSIVAL.

Za sve věke valja rěč moja vitežka!

GINEVRA.

Dobro daklem! Dva će viteza kralj odabrati, koji će vas domu vašemu pratiti, za da se bez opomene Grizeldina cěna i krěpost u jasnoj světlosti osvědoči; i prie neka pokušenju ovomu konca nebude, i prie nek se nerazmèrse zagonetke ove, dok ja, ja sama tamni zastor neoduzmem; obećajte mi to!

PERSIVAL.

Neka bude, kraljice!

KRALJ ARTUS.

Budi vam daklem volja vaša, Persivale! Gavin i Tristan neka vas prate! Podjite s Bogom!

PERSIVAL.

Světli kralju, ostajte zdravi! — A mi da se krenemo! Na konje, na konje! druzi moji! Zora puca, i perve opet zvězde večernje neka nas gostoljubno u Pendenisu pozdrave!

(otidje s Gavinom i s Tristanom.)

KRALJ ARTUS.

Ginevro, hodi! — Neka se odmah dovèrši svetkovina ova, koju nam nesloga nepriateljski smuti! Nu ranim jutrom pohitite u Pendenis, da se nečověčnoj toj šali konac učini; i mene sama naneti će lov u doline one: milo bi mi bilo, da vas pomirene nadjem; što oholost sagrěši, neka za ono ljubav pedepse netèrpi;

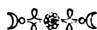
GINEVRA.

(na polu Oriani.)

U prahu neka kleči pred mojima nogama!

DRUGI ČIN.

(*Dvor Pendenis.*)

(Noć je, svĕtnjak jedan razsvĕtljuje slabo prostor od scene, koja na svod sazidanu, i po starinski urešenu sobu predstavlja. U dnu scene je glavni ulazak; na lĕvo od gledaoca vratašca.)

PERVI PRIZOR.

(*Grizelda izidje na ulaz s lĕva.*)

GRIZELDA.

Gdĕ mi se zateže? Sumrak se evo jurve hvata, tamnom koprenom zastire se lice blĕdoga mĕseca; vlažne magle valjaju se po potoku Trentu! — Gdĕ toliko izostaje? Ako ga samo nesrĕća koja neobustavlja! — Ali gle! šušti nĕšto po pridvorju; vrata škriplju! On je! —

(*Velika vrata u dubljini otvore se; Ronaldo stupi u nutra.*)

Dobro mi došao, Ronaldo! Od kada te izgledam!

RONALDO.

Gospoje! da strašne nepogode bit će noćas; tako se gusti oblaci sgèrtju nad nami, da mi je često slabo oko stazu promašilo, i da mi je táma bèrze korake zaustavljala.

GRIZELDA.

Nosiš li mi kakova glasa? Jesi li ga vidio, slĕpoga mog roditelja, poštovanoga onog starca?

RONALDO.

Vidio sam ga, gospoje, nedaleko od kolibe one, gdě se iz gèrmja zelenoga lištja stari dub ponosito uzdiže. Zateko sam ga, gdě na mehkoj travi počiva, a uz njega sèdjaše dète, vodja njegov.

GRIZELDA.

Jesi li govorio š njime, i je li blaga tvoja rěč u milost i ljubav pretvorila gnjev njegov?

RONALDO.

Gospoje, ti ga i sama dobro poznaješ, znaš kako se on lahko razdraži, a mučno pomiri. Tiho i ozbiljno primi on pozdrav moj; jer mi je svagda prijazno i prie naklonjen bivao; nu kad mu poruku tvoju izustih, kao što mi ju ti pověri, onda mu se ljutito nabra čelo, i potamni na način tmastih, noćnih oblakah, na gorak posměh sklopiše mu se ustne; idi, progovori mi, reci ženi Persivalovoj, da nikada više noga od ugljevara prekoračiti neće prag dvora grofovskoga, i nikada više pod krovom od Pendenisa utočišta tražiti neće glava njegova, kojega je ponos izagnao iz naručaja dèteta svoga, koju nezahvalnost dèteta u grob prigiba.

GRIZELDA.

Daklem sam ja bila, ja děte njegovo, koja ga odagna? — Persival to biaše, gospodar i njegov i moj; u nezgodnom času, u minućoj zloj volji cèrne jedne ure izrekoše mu ustne nerazsudjenu onu rèč.

RONALDO.

Sve mu to i ja rekoh; nu on, gospoje, razjaren navali na me žestokimi rěčmi: što ona nije učinila, dopustila je ipak, da se učini; mirno je gledati moglá, gdě joj otca muž odagna, i samo suzah nadje ona, rěčih imala nije!

GRIZELDA.

O Bože, imadoh li ja šta drugoga za ublažiti gnjev Persivalov, nego samo němih suzah? podanje jedino kadro je ljutost njegovu utišati! — Ja sam dopustila,

što proměniti nisam mogla! Nu Bog, Bog je bólju moju vidio!

RONALDO.

To mu i ja kazah; nu tamnie mu se još i grozovitie naoblači čelo, pak zatim progovori: Mnogo bi joj oprostio; nu jedno joj oprostiti neću nikada; mater svoju, koja je izdišuć za dětetom svojim težila, nemarno ostavi ona, da u zalud za dětetom svojim teži; ona nedodje po blagoslov njezin. Mati izdahnu, i děte svoje nevidi više!

GRIZELDA.

Nije li mi muž na umorù ležao, kao što i mati? Jesam li ga zapustiti směla? Jesam li ga tudjoj skèrbi nemilo pověriti mogla? Što mi je duša onih danah pretèrpila, ja jedina to znadem; tugu i nemir, dètinske ljubavi goruće teženje, koje se sa dužnostjom i ljubavju zaručnice boriaše, to je onaj samo vidio, koi suze naše motri i broji.

RONALDO.

I to mu ja kazah; nu on —

GRIZELDA.

Govori! Šta se zatežeš, šta mi zatajiti nastojiš?

RONALDO.

Gospoje, bolje bi u istinu bilo, da múčim; težka je rěč, koju on izusti, i ljutu će ti ranu zadati.

GRIZELDA.

Nezataji ništa!

RONALDO.

Budi daklem, — od jarosti dèrhtajućimi ustmi, i licem plamtećim od žara ljutitosti progovori: proklet bio, sto putah proklet zvuk oholih imenah, — prokleta bila tašta slava i velikolěpje gospodstva! Ona mi dète moje ukradoše! Sbog čestih i jasnosti, sbog gomile dvoranah i zlatna uresa prezire ona nizku kolěbicu, prezire poslědnji pozdrav rodjene majke! i to izrekavši skoči bèrzo na noge, uhvati děte za ruku, i mahnuv mi da otidjem, upravi u tamnu šumu korake svoje.

GRIZELDA.

Ne, ova mi krivnja dušu netišti! Nije slava, niti tašto velikolěpje, nego je ljubav prikopčala uz Persivala sudbinu moju. Utočište ljubavi u njegovih pèrsih sahranjeno, za to čisto zlato, za taj biser, toj ljubavi žèrtvovah ja dušu moju, za zenice njegove bistru vedrinu, ne za vlast i diku i zemaljske izpraznosti! — Ako je ljubav krivnja, tada, dà, tada sam kriva i ja! Radi ljubavi zanemarih blagoslov majčin, ljubav je moj jedini ponos, ljubav je moja srěća!

RONALDO.

Ti znaš da kriva nisi! Ohrabri se zato! Pověri se vrěmenu, i nosi uztèrpljivo ukore od otca.

GRIZELDA.

A hoće li ikada opet doći ožudjeno vrěme, koje će ga dětetu u naručja povratiti?

RONALDO.

Sigurno, doći će ti prie, nego se i nadaš; neprestano mu je još duh u ove palače poznatih prostorih; željno me je pitao, kako se ovo sbilo, kako li ono dokončalo, i više putah, otčinskom brižljivostju, spominjo je ljubeznoga unuka.

GRIZELDA.

Šta, je li ga spominjo?

RONALDO.

Věruj mi da jest, gospoje! Zato nadaj se dobromu, — dok se strasti utišaju i razlogu město ustupe, dok mu se prošavših danah prijzana potrèbnost, děteta bližina i unuka pozdrav povrate; dok ga neumorna prošnja neprestanom navalom umiljato nadvlada; věruj mi, razširit će vam otčinske ruke, iznenada kao što se stěna, dugo već dèrmana, od žestokih navaljujućih valovah podkopana, na jedanput predobivena poruši.

GRIZELDA.

Ti mi rosom ufanja dušu natapaš, sèrce mi bla-

gom rěčjom utěhe krěpiš! Hvala ti na tom, — idi sada da odpočineš!

RONALDO.

Bog s vami, gospoje! sladko i mirno počivali!

(*otidje.*)

GRIZELDA (*sama*)

(*po stanki, nakon ozbiljnoga zamišljenja.*)

Mati preminù, i děte svoje nevidi više! — O blažena pokojnice! kad ti sa visinah nebeskih dole pogledaš u zemaljsku ovu dolinu, opraštjaš li mi, što ti jedina kći svojimi pèrsti oči nezaklopi? — opraštjaš li mi, što u njezinom krilu nisi poslědnji put uzdahnula? Ah, ta i ti si, vodjena od ljubovnika, materinsku zemlju, mili zavičaj svoj ostavila, — i novu si domovinu utemeljila; — dà, dà, ti mi opraštjaš, što mi dužnost zaručnice i ljubav nedadoše, tebe viditi i těšiti na smèrtnoj postelji, — opraštjaš mi, akoprem ti je teženje za mnom skrajnju uru ogorčilo, — akoprem me duša tvoja nezahvalnostju potvara! —

O ljuti prikoru! strahovita sumnjo! zar po svuda, i u istoj krěposti, i u istoj ljubavi zalah biti mora? A ljubim li ga ja odveć? Za života njegova, za sèrca njegova nerazděljeni dar, zar mu ja šta manjega ponuditi mogu, nego samu sebe, sèrce moje, život moj, — sebe dušom i tělom? Nije li zakletva moja bila, da ću ga do věke věrno ljubiti? Nije li mi dužnost, a nije li i požuda moja, nije li najviše blago na světu ovom, ljubljenom biti, i ljubeći usrěćavati drugoga? O derži se čversto sèrce moje ljubavi ove! čuvaj čiste ćuti svoje, snosi uztèrpljivo vid taj od nepravde, — snosi mirno sèrdenje roditelja, i tèrpi pokorno tu kapljicu pelina za neizkazanu srěću ljubavi tvoje! — (*stupi zamišljena k prozoru.*) Duboka tama zastire doline, strašna je pomèrčina obuzela sve, kudgod oko bacim! — Idem da odpočinem! — Ljubezni Persivale! sěćaš li se ti mene u pozlatjenih dvoranah kraljevske palače? — O sigurno, da se sěćaš; jer kao što tvoj kip pred mojom dušom stoji, mora da isto tako i moj tebe oblětje! Lahku ti noć! sladko po-

čivaj, ljubezni Persivale! — Sad ću děte još da vidim, pa zatim u ložnicu.

(*Grizelda se obèrne, — da podje, — i već je do vrataščah s lèva od gledaoca došla; — u taj čas Persival s Gavinom i Tristanom stupi na srèdnja vrata unutra.*)

DRUGI PRIZOR.

Persival, Tristan, Gavin, Grizelda.

PERSIVAL.

Grizeldo!

GRIZELDA
(*poleti na njega.*)

Persivale! — Ti se povrati! — Opet te vidim, ljubezni Persivale!

PERSIVAL.

Zdravo, Grizeldo moja!

GRIZELDA
(*u naručajih Persivala.*)

Persivale! jesi li opet moj? Toliko si izostao bio! Tri čitava dana! — Nisi na mene mislio, tamo si ti drugim gospojam dvorio, druge si ljubio! -- Ne? nisi li? kaži mi! — Sad mi nesmiješ nikada, nikada više odići! — Ah, poljubi me dragi! — Kako ti je lice od sunca potamnilo! — O kako sam srětna! srětna sada na pèrsih tvojih! — Persivale moj! gospodaru, utočište, supruže moj! —

PERSIVAL.

Grizeldo, pogledaj!

GRIZELDA.

A kolika si zanemario ovdi? — Pomisli samo, Atelstan, naše ljubljeno děte, preterčo je prěko cěle dvorane, sám, nitko ga nije vodio, pa nijedanput ti ni posèrnuo nije; stari Alan plakao je skorom od radosti; — pa gledaj samo, i golubice su mi poletile; — a i žalostna sam ti bila, jako žalostna, nesamo što

mi tebe nije ovdi bilo; — žalostile su me još i druge stvari! — — Ali da vidimo, jesi li se ti matere i děteta sěćao, i šta si mi krasnoga iz dvora kraljeva donio? Ništa? zaboravio si? Ti zločesti tatice! —

PERSIVAL.

Nu pogledaj, Grizeldo! gostih sam ti doveo! — Idi, pozdravi ih! — Vèrli su to vitezovi, i vrědni moji prijatelji! Čuješ li, Grizeldo?

GRIZELDA

(*zastidjena.*)

Njega sam samo vidila, oprostite mi, gospodo moja!

TRISTAN.

Mí trèba tako da molimo! — Naše došastje neka vam negorči radosti, neka vam nesmutjuje pervo trenutje sastanka.

PERSIVAL.

Ej, Tristane, prodjite se takovih lěpih rěčih! Vi ste dobro došli, za to vam dobar stojim! Nije li tako! Grizeldo? govori!

GRIZELDA.

Zaista, gospodo moja! ako i kasno, ipak ste mi dobro došli! — Ako vam je volja, potrudite se sa mnom u dvoranu.

PERSIVAL.

Ne, ne, Grizeldo, — ovdi ćemo ostati!

GRIZELDA.

Ali děte da mi neprobudite; ovdi spava pokraj vas! Nećeš li ići, da ga poljubiš?

PERSIVAL.

Bit će kad i sutra; nu sada, Grizeldo!-gledaj, da nas čime okrěpiš, dobrim zalogajem i punimi čašami; mi smo oštro jašili, a vani je tolika bura, kao da zemlju i zvězde hoće da raznese. Idi, Grizeldo, idi!

GRIZELDA.

Idem, gospodaru! — štogod kuća uzmože boljega, vama neka bude; jedino vas molim, pazite, da mi děte neprobudite!

(*otidje.*)

TRETJI PRIZOR.

Persival, *Tristan*, *Gavin.*

PERSIVAL

(*baci se na stolicu.*)

Još jedanput, vrědna gospodo, dobro mi došli u Pendenisu, u herdjavoj mojoj kućarici! Da sam ja domaćin, mislim, da ste vidili; a šta velite za Grizeldu, za prosto to děte od ugljenara? govorite!

GAVIN.

Nije još sěvala nikada čistia ćut iz lěpšega lica, ako često izvanjski vid i pogled i varaju, njezino oko oddaje joj vrědnost duše kao, štono govore, modri plamen sahranjeno blago.

TRISTAN.

Kao što pahalj plemenito voće, tako joj krije ljubka čednost bitje, i dětinska prostota smije joj se sa čela.

PERSIVAL.

Vidite daklem, gospodo moja, da hvastavac nisam; žena je moja lěpa, a da je još i više něšta, ne samo lěpa, da ja nisam nesmotreno kraljici na mejdan izišo, tomu ćete ví do mala svědoci biti! Poběda je moja, kraljica će klečati!

GAVIN.

Grizelda ljubi svoje děte; neće ga dati!

PERSIVAL

(*skoči.*)

Snivate li vi, gospodaru! — Nedati, meni ga nedati! Desnicu mi od těla odcěpite, ako ja nepredo-

biem. Ja sam siguran bio još prie, nego što rěč moju dadoh, — tako siguran bio sam, tako mi brade moje, kao da sam pečatom potverdjeno pismo u ruci imao. Ona ostavi radi mene otca svoga, kao i mater svoju, u najvećoj tugi osta meni privèržena; poběda je moja; kraljica će klečati!

TRISTAN.

I ovu ženu, koju već u tugi i nevolji toliko prokušaste, ovu jaku, věrnu, i čistu ženu, hoćete da kinite, da ju mučite do smèrti; nožem hoćete da měrite dubljine sèrca, koje za vas samo udara; hoćete da suzami oblijete oko ono, koje u ljubavi sěvajući vaše traži? O osvěstite se; prodjite se nakane te!

PERSIVAL.

Tako mi nebesah! gospodaru, nakanjenjah mojih čvèrsto deržati se, to je svagda navada moja bila, a osobito sada, gdě ovo natěcanje volju moju podbada, kèrv moju razpaljuje, žile mi napinje, i nezadovoljnost duše moje raztèruje, kao što razgoni větar gustu maglu iz dolinah. Tako mi Boga, noćas još mora da se dokaže; — poběda je moja, kraljica će klečati.

TRISTAN.

Nemojte danas, danas još ne! Dopustite joj, noćas još barem mirno da počiva, neogorčavajte joj ovu radost povratka vašega! Dvostruko ju vrědjate, ako ju danas još uvrědite.

PERSIVAL.

Ako ju i uvrědim, šta je do toga? Iz težkoga toga sna veselo će se probuditi. Ako me ćud, ako me požuda potěra, da postom tělo moje mučim, da bičem ledja moja sěčem i kèrvavim, ili da oderem mačem ruku moju, tko da me ukori zato? tko? A Grizelda je domaćica moja, pùt od puti moje, i kost od kosti moje. Ostavite me, nedirajte u mene; vi velite, da me ljubi: dobro daklem, neka dokaže!

TRISTAN.

Dělo je vaše, moje je samo věrno věće bilo.

PERSIVAL.

Mene draži poběda! I danas još, tako mi Boga ovaj čas još hoću da ju odèržim: Ovdi ću da sědnem, lice moje neka joj se ozbiljno i žalostno učini, i čelo tako nęka mi potamni, kao oblaci strahovite burne noći; i uzdisat ću u pèrkos větru i svakoj oluji. — Ozbilja! viteže Gavine, baš mi sada na um pade; doli na podbrěžju dvora ovoga u nizkoj kolibi stanuje starica, koja mi je dojkinja bila; kad vam Grizelda děte dade, odnesite ga tamo — nu mučite, evo je, ide!

TRISTAN.

Još jedanput, Persivale!

PERSIVAL.

Ni rěči više! — Predjite onamo, i kao važni sudci gledajte bitku i pobědu.

ČETVERTI PRIZOR.

Priašnji, Grizelda stupi unutra; někoji službenici idu za njom s kondiri i čašami.

GRIZELDA.

Za večeru sam se postarala, i skoro će gotova biti. Okrěpite se medjutim, čestita moja gospodo, čašom jednom rujnoga vinca; evo, ja vam čašu napijam, primite ju ljubezno iz ruke moje!

GAVIN.

Hvala vam! u vaše zdravje, lěpa gospoje!

TRISTAN.

Nakon kratke žalosti dao vam Bog postojano veselje!

GRIZELDA.

Srětno ste baš još utekli od bure, koja se sada u gorah uzdiže; strašno se razleže gromoviti glas njezin, i munje i strěle razašilje na sve strane.

GAVIN.

Angjeo bdie, on će od njih glavu vam sačuvati.

GRIZELDA.

Odveć ste dobrostivi, viteže!

(*sluge su se udaljili, Grizelda stupi k Persivalu, koi, na stolici, čini se, kao da ga osobite misli muče.*)

GRIZELDA.

Šta, Persivale! ti nećeš da piješ? ti zamećeš pokrěpu sada, za kojom si malo prie toliko čeznuo? — Šta ti je, Persivale? něka ti je tuga obastèrla lice, strašni ti žar plamti iz očiuh! Kamo nesta směšenja tvoga, koje me prie pozdravi? Uzdišeš? Persivale! ti me strašiš! šta ti je, — govori! —

PERSIVAL.

Umoran sam, — ništa više!

GRIZELDA.

Ne! ne! nevaraj me! — Nikada tolike tame, tolike nezadovoljnosti nevidih na čelu tvome. Šta ti je, Persivale? — Za Boga, netaji mi!

PERSIVAL.

Ne! danas ne! pretèrpi se do sutra!

GRIZELDA.

O kaži mi danas, što i onako čuti moram! Nemoj da dugu, strahovitu ovu noć u tolikom užasu bdijuć provedem!

PERSIVAL.

Ti želiš, — čuj daklem: kralj se ljuti, što sam ja na stablo kraljevskoga duba ucěpio šibicu od verbova dèrva, što se naslědnik vlasti moje i gospodstva moga razvijati počima iz utrobe proste i potištene děvice. I ovo je zapověd njegova, da mu mi ovaj čas u ruke predamo děte naše, a ako se suprotivimo, prěti nam progonstvom iz deržave ove.

GRIZELDA

(*po kratkoj pauzi, bezazleno se smijuć.*)

Ti se šališ, Persivale, ti hoćeš da me varaš! zaista, ti me dražiš samo; ti me čvèrsto i nepomično u lice pogledati nemožeš. Pokušaj samo, vidiš da nemožeš! — Ti bèžiš od oka moga, a ustne ti derhtju! Ti se smiješ! idi! izmisli drugu kakovu zabavu, ti me uplašiti nećeš!

PERSIVAL.

Sama si, koja se varaš. Moje su rěči istina; (*kazujuć na Gavina i Tristana*) A ovi ovdi, pogledaj ih, ovi su poslanici kraljevi, i overšitelji zapovědi njegove.

GRIZELDA.

Vi daklem hoćete, da mi děte moje odvedete? Aj, idite, preobucite se barem, da vas se bojati mogu! Nikola verugami ruži, kad se približava, a vukodlak urla, kada děcu traži! Ej, čestna gospodo, nemojte strašila predstavljati u vitežkom odělu, i ostrugami na petah.

PERSIVAL.

Ti nevěruješ mojemu govoru, i smiješ i igraš se, kao bezbrižno děte, strašnim ovim dogadjajem; govorite daklem vi, poslanici kralja moga; budite svědoci rěčih mojih.

TRISTAN.

Persival istinu govori.

GAVIN.

Zaista! tako je, kao što on reče! zato smo poslani, da vam děte uzmemo.

GRIZELDA.

Nije šala daklem — kralj želi děte moje, hoće sladko moje děte od sèrca mi da odcěpi? Zašto? Štă? zar da děte tèrpi, što je potištenost udes matere bio.

PERSIVAL.

On je kralj, i moć je njegova; njegovoj se volji suprotiviti nemožemo; odvaži se, da im děte predademo.

GRIŽELDA.

Ti bi se odvažio, Persivale, ti bi hotio — ti samo i pomisliti možeš, da ga predamo? Ti nećeš više da gledaš umiljno njegovo lice, puno prijaznoga, puno bezazlenoga pouzdanja; nećeš da slušaš više ljubki glas ustah njegovih, koja te toliko putih nježno pozdravljahu? Děte tvoje hoćeš da zatajiš, Persivale? — Sěti se dana onoga, kad ti ga ja rodih, kad ga ti primi na krilo očinsko, i radostno povika: mužko je, — sina nam je Bog darovao! sěti se radostnoga onoga uzhitjenja, koje ti sèrce obuze; radi njega ti zaboravi mene, mater njegovu; iz njegovih očiuh izteče ti novi vrutak radosti i veselja; tu nebiaše zvězde na nebu, koja bi ti se činila bila, predaleko, da mu světlostju i velikolěpjem život izkitiš. A sad hoćeš, da ga predades? Nisam kadra věrovati takova šta! Tko će lavici mlade da ugrabi? Ne, ne, Persival se sina svoga odreći neće.

PERSIVAL.

Ja moram! Ma kuda oči moje obratio, nigdi spasenja za mene nevidim. Mene sila goni, da stazom ovom podjem, kralj zahtěva, ja ću mu ga dati.

GRIZELDA.

Nisi li ti Katmora predobio, nisi li Svena razbio? tko kraljeve znade nadvladati, zna i gnjev njihov podnositi. Ne Persivale, ti mu sina dati nećeš! sa svimi žertvami, koje se samo pomisliti mogu, pomiri kralja, posveti mu kèrv i život svoj; děte tvoje, jedino děte dati mu nesmiješ.

PERSIVAL.

Kažem ti, ženo, da moram! ti zahman moliš! ja děte žertvovati moram, a i hoću.

GRIZELDA.

Moje je děte kao i tvoje; ja ću ga da branim, kad ga ti braniti neznaš. Moja je kèrv, ja sam ga u krilu mome nosila, ja sam ga rodila, ja i odgojila; moje je oko u razbludi hleptilo nad njim dan i noć, moj vas život skopčan je s životom njegovim! smije

li tudja svojevoljnost meni sina moga oteti, i tako lišiti ga věrne materinske ljubavi? (*stane iznenada, zatim govori bèrzo i nemirno*) Kralj neima nikakva prava na děte moje; njemu je sin moj tudj, on je u gnjevu, što se je rodio, on ga sigurno i mèrzi, i sada, gdě ga ište od mene — kažite mi, gospodo, šta će, šta naměrava s dětetom mojim? — Šta? vi mučite? Govorite! Šta će on s dětetom mojim?

TRISTAN.

Nebrinite se,! kralj je pravičan i milostiv.

GAVIN.

Izpunit će se, što kralj zapověđio bude. Nam je samo nalog njegov poznat, nu volja njegova ne.

GRIZELDA.

(*bèrzo s izrazom najveće muke*)

Vi me prevariti nećete! Na čelu, u nemirnom pogledu upisano vam stoji: on će ga pogubiti! — Hoće li — Dà, dà, hoće! Zato vi tražite, dami sladko moje děte otmete, — jedino děte od matere? — Prie světlost očiuh mojih! Pokusite, kèrvave ubojice, hodite ovamo! tèrgnite ga iz sladkoga sna, ali prie mene životom razstaviti morate! Prolite kèrv njegovu, — nu prie moja izteći mora! O siromaško děte, otac te neće da brani, nu ja ću, ja žena, slaba žena, ali mati!

GAVIN

(*Tristanu.*)

Reko sam ja, da ga dati neće.

PERSIVAL.

Sada ili nikada! (*obrativši se k Grizeldi*) Dobro daklem, Grizeldo, čuvaj děte svoje! nu brani od sele ljubezan njegov život pozornim svagda okom; čuvaj ga od svakoga větrića; kao biser, kao krunu čuvaj ga; jer si veliki dar za njega dala! — Děte te stoji života očinog!

GRIZELDA

(*vrisne.*)

Tvoga života, Persivale?

PERSIVAL

Zašto da dèrhtješ? Tebi ostaje děte tvoje! Kada mi propis i prognanstvo glavu prokune, i moja se moć razori, kad me na način strašive zvěri gnjev kraljev neumorno prěko bèrdah i dolinah těrati stane, kad me izdaja postigne, sila nadvlada, kad me okrutna ruka kèrvnička na stratište, na smèrt povuče! — Grizeldo, nezdvoji onda! Ostavi nesahranjene kosti moje, — nebrini se, děte ti je izbavljeno!

GRIZELDA.

(*gleda někoje vrěme, sklopljene ruke čversto na pèrsa pritisnuvši ukočeno preda se; zatim govori lagano i slabim glasom*)

Prognanstvo te čeka, a gnjev kraljev pogibelju prěti životu tvomu?

PERSIVAL.

Tako je, Grizeldo!

GRIZELDA

(*malo ne bez glasa.*)

Uzmi daklem děte!

PERSIVAL.

Ti se neprotiviš više; ti ga daješ daklem?

GRIZELDA.

Moram!!! —

PERSIVAL.

Poběda je moja! Gavine, idite, uzmite děte!

(*Gavin podje pram sobici, Grizelda pohiti za njim*)

GRIZELDA.

Stan'te! — Uzmite ga! — Ne, ne! — Nemogu više, Bože svemogući!

PERSIVAL.

Grizeldo, ovamo k meni!

(*Grizelda se obèrne, padne prěd Persivalom na koléna, i pritisnuvši sklopljene svoje ruke uz koléna njegova, podigne němo oči svoje k njemu. Kad Gavin u sobicu stupi, padne kortina.*)

TRETJI ČIN.

(*Dvor Pendenis.*)

(Bogato urešena dvorana. U prednjem oddělu scene visok stolac sa několiko skalinah, u dnu scene kortina, koja dvoranu od pridvorja razstavlja).

PÈRVI PRIZOR.

Persival (*sědi duboko zamišljen u prědnjnem oddělu scene na stolcu*).

PEESIVAL
(*poskoči.*)

Je li pravo ili nepravo? — Dà, to je veliko pitanje! Pravòm mojim služit se, nemože nepravo biti; a što učiniti smijem, trěba da i veselo učiniti mogu; a veseo nisam, zašto pako da nisam? (*ide nemirno tamo amo; zatim opet stane i nastavi?*) Zaista, skrajnja je ludost, koja me muči! toliko putih, svaki skorom dan dražilo me je, — hlepio sam, da saznam, ne samo da vidim mojima očima, da čujem mojima ušima, rukom ovom vlastitom da uvěrenje postignem, da se osvědočim; jer věrovati! — věrovati se može svašta! Za očevidnimi dokazi težio sam, — uzdiso sam za ozbiljnim pokušenjem udesa moga a sada; — gdě mi se pruža, da se uplašim i pred samom sěnom? —

Ja konja moga kušam, prie neg mu se u boju pověrim, kušam čvèrstoću štita moga, jakost mača moga, prie nego me tutanj žestoke bitke obkoli; a ženu moju da nekušam? —

Zar da me izprazno, golo strašilo glave moje prěči, da mi volju kvari, pogledati joj u dno duše

kip moj viditi u bistrom zèrcalu njeinom, moj samo kip, a nikakov drugi pored njega, — pogledati, duh njein meni podveržen kako ga pjeh ustih mojih giba, pogled moj potresa, kako pred migom obèrvah mojih derhtje, kako jedino u volji mojoj ćuti i živi, kako sam joj ja sve na světu ovom, gospodar i kralj, sudbina i Bog! — U ljubavi bo neima ni měre ni granice, nezna se šta li je više, šta li je manje; ljubav je nerazdiona, i ako joj do podpune měre zèrno jedno, prašak samo jedan uzmanjka, ljubav tada nije! Pak zar da se ja mogućnosti dèržim, gdě me pokušenje ovo osvědočiti može? i gdě bi se ja u izvěstnosti razkošja naužívati mogo, zar da se zadovoljim praznim pouzdanjem? Zaista, skrajnja je ludost, koja me muči! —

PERSIVAL

(*berzo pohiti k Gavinu.*)

Nu, Gavine, govori, gdě ostavi děte?

GAVIN.

U dobrih rukuh, vitežki Persivale; samo što se sirotče sèrdi na nepoznatu dadilju; těra ju rukama od sebe, plače i prěti se, da će se otcu tužiti, što su ga na silu od matere odneli.

PERSIVAL.

Hoće mene otcu da tuži? tako mi česti, nije baš nepravo, što kani, i dok vrěme dodje, rado ću za oproštenje moliti! — Nu recite, viteže, jeste li pozvali sve moje vazale ovamo u dvor?

GAVIN.

Na sve strane razaslao sam glasnikah, — i već iz svih dolinah stižu ovamo.

PERSIVAL.

Hvala vam, viteže! (*Tristan stupi unutra*) Šta nam donosite, mudri Tristanu! Jestu li vidili Grizeldu?

TRISTAN.

Jesam, gospodaru; vidio sam ju!

PERSIVAL.

Našli ste ju razcviljenu i u suzah? Nezatežite! govorite — ništa da mi netajite!

TRISTAN.

Grizeldi da javim zapověst tvoju, koja ju ovamo zove, podjoh kroz dvorane tražiti ju, i tako stigoh tja do kule, gdě male skaline gore u sobicu jednu vode, vrata biahu širom otvorena, tako da sam sve viditi i čuti mogao. Tu, Persivale, vidih Grizeldu, — razpletene vlasi spustivši niz vrat, kao kip od kamena sědjaše tu bez znamenja života, jedva dišuć, mèrtva više nego li živa, — na obrazih njeinih nebiaše rumenila ni od listića uvehnute ruže, a rěka tolika proizteče joj iz očiuh, da su ustne, nakvašene suzami, zaista čašu žuči i pelina pile. Na krilu joj ležaše dèrveni konjić, radost sinka, — sada mukah njezinih. Nu ona prignutim tělom, polumèrtve ruke sklopivši na krilu, sědila je tu, i upirala nepomično ukočen pogled u kolěvku děteta svoga. Tada se odcěpi od izmučenih pèrsiuh težak uzdah, — strašan, da bi sèrce u čověku puklo, — a suze podvostručenom silom poliše joj lice; igračku pritisnu čversto k ustma, i stade, da se je po nebu i po zemlji orilo, tužno vikati: Děte moje, sladko moje děte! — i žica jedna puče joj u sèrcu, kad ove rěči izusti, jer kao mèrtva sruši se na tle!

PERSIVAL.

Dosta! dosta!

TRISTAN.

U naručajih dvorkinjah povrati se u nju lagano slaba iskra snage i života; podiže se sa zemlje, i oko joj se obustavi na kipu tugujuće Bogorodice, koja razcviljeno sinka svoga motri i oplakuje, — i derhtajućim korakom približi se tamo, i prignu koléna, ruke pobožno sklopivši na pèrsiuh; ustne, kao od ljute bolje tergana, čversto stisnuvši, spusti smireno glavu dole. Tad se razstaviše gusti oblaci, koji vani bèrda i doline tamom pokrivahu; zraka jedna od sunca poljubi ju u blědo lice, i kao preobraženi sevahu joj obrazi, — ona se nasměhnu. O Persivale! — To

směšenje značilo je: Pupoljak pade, a do mala će i cvět usahnuti.

(*Persival gleda mučeć preda se u zemlju; Tristan po kratkoj pauzi nastavi*)

To sam, gospodaru, vidio, i děleći muku njezinu, nadvladan od preljute bólje, suze roneć pohitih odande, a zapověd tvoju izručih gospojam njeinim.

PERSIVAL

(*po stanki, ponosito se izpravivši.*)

Ti derhtješ, Persivale? Suze zar da ti čvèrstu naměru potresu? Čaša je puna, ona ju izprazniti mora; odlučeno je, neka se daklem i izverši! Ja hoću, ja moram tako, drugoga načina za mene neima!

TRISTAN.

Drugoga načina neima, Persivale? A eto ga pred tobom; jedna rěč je dovoljna, da muke Grizeldine prestanu, jednom rěčju raztěrati možeš sve oblake, koje joj tako strašno dušu zastiru! Razrěši joj zagonetku okrutne te igre, sina joj vrati u krilo maternje —

PERSIVAL.

A poštenje moje, moja založena rěč?

TRISTAN.

To s kraljicom sam obavi.

PERSIVAL.

Šta, da kleknem? ja, pred kraljicom da kleknem?

TRISTAN.

Tvoja je oholost sagrěšila, ona neka i plati.

PERSIVAL.

Ja, nikada! ne za blago svega světa! ne za vas život! ne ni za isto kraljestvo nebesko! Ženska suza podobna je plahovitomu daždu, koi pada iz větrom gonjenih oblakah. Oblaci prodju, a sunce opet sine, i lěpše se zelene natopljene livade. Neka pokaže, što je ljubav učiniti kadra; nu kad bude na kraju strème te staze, kad se oblak nad njom razpèrši, tad će joj se

dùga radosti sěvajuća u hiljadu bojah nad glavom pojaviti; bit će joj razkošje vas ostali život! mnogo zahtěvam, a reći ćete, da je okrutnost, što činim, nu u bitju sam i nadoknaditi, što učinim!

GAVIN.

Eno sa planinah viju se zastave, i oružje blista se po dolinah; vaši su ljudi, gospodaru, — već se sakupljaju.

PERSIVAL.

Dobro, ja idem, da prihodnike pozdravim, nu vi medjutim pripravite blagom rěčjom nježnu dušu Grizeldinu za novu žalost, koja ju očekuje: hoćete li učiniti, što vas molim?

GAVIN.

Ne sumnjajte, gospodaru!

TRISTAN.

Izpunit ćemo vam želju.

PERSIVAL.

S Bogom daklem! skoro će minuti igra, i već u naprěd radujem se pobědi mojoj.

(*otidje.*)

TRISTAN.

Pobědit ćeš istina! Nu angjeo, koi u knjigu upisuje plodove života našega, stavit će pobědu tu medju poraze tvoje.

GAVIN.

Eno, Grizelda se približava; lagano kroz dvorane prati ju množina dvorkinjah.

TRISTAN.

O priliko žalosti i tuge! Na način punoga klasa k zemlji joj se prigiba težka glava.

TRETJI PRIZOR.

Priašnji, Grizelda, od dvorkinjah pratjena.

GRIZELDA

(*gospojam svojim.*)

Budi vam iskrena hvala moja na ljubavi vašoj! nu koraci moji podpore više netrèbuju; zato molim vas, ostavite me sada! — (*gospoje povuku se natrag; Grizelda izidje na prèdnji dio scene.*) Recite mi, čestiti vitezi! gdě je Persival? Njegova biaše zapověst, koja me ovamo pozva.

GAVIN.

Dugo ga čekati nećete, — odmah će se on pojaviti.

TRISTAN.

Vi ljutito odvratjate od nas pogled, i naša pribitnost samo tugu umnožava u vami; pravičan je vaš ukor i mèržnja vaša, i, ako i bez rěčih, ipak mi žestoko probija dušu.

GRIZELDA.

Ja da vas mèrzim? — Ne, zaista ne, gospodo moja! ja nemèrzim nikoga, nemèrzim ni — istoga kralja.

GAVIN.

A njegova ruka biaše, koja vam ljute te rane zadade!

GRIZELDA.

Čin je bio njegov; nu volja je došla od ozgora. Nije njegova ruka dotaknula se glave moje; svemogući onaj, koi u daleki zrak dahne samo, i krune se razpèrše, kao lahko perje; koi obèrve svoje makne, i carstva padaju, koi zamahne, i světa i zvězdah nestane; on me je, on — ranio; Bog je pokušao snagu ponositoga sèrca moga, i eto, — sèrce mi puče i u suzah se raztopi.

TRISTAN.

Tako pobožno i mirno podnosite žalost vašu!

GRIZELDA.

Ja pobožno i mirno? — Nisam li ponosita bila, nisam li ohola i puna svojevoljnosti bila? nisam li uzela,

kao da mi je pristojala, ljubav Persivalovu i ruku njegovu? nisam li ohola bila, što sam ga suprugom nazivati mogla, i nisam li se dičila i ponosila ljubljenim dětetom mojim? nu ja rodjena u potištenom stališu, i jer nepriznadoh milost božansku, i jer primih za pravo, što blag samo dar biaše, zato me gospodin Bog opomenu u dětetu mome, koje bez grěha ikojega tèrpi sada za krivnje matere svoje.

TRISTAN.

O derž'te se čvèrsto pobožne te misli, koja vas hrabri, i oružajte uztèrpljivosti dušu vašu, udes vam još strašniim korakom ide na susrět, i još većih žertvah zahtěva moć kraljeva.

GRIZELDA.

Još većih žèrtvah? govorite, šta zahtěva? Prěti li pogibelju gnjev njegov Persivalu? Traži li život moj? govorite! nezatežite!

GAVIN.

Za Persivala nebojte se! Kraljev gnjev vašu samo glavu stiže!

GINEVRA.

Javite mi zapověd njegovu! Bilo što mu drago, govorite!

GAVIN.

Čujte daklem: zahtěva kralj, da Persival savez ženitbe razrěši, koi medju vami obstoji, i da si suprugu iz plemenitoga, i glasovitoga kojega roda odabere, da baštinikah proizvede, koji ćeju dostojni moći njegove biti.

GRIZELDA.

O tamni užasni kipu sanjkah mojih, — tako li se bèrzo izpunjavaš? — Tako daklem jedan jedini dan odtèrgnu mi s čela svaki věnac radosti, i ubra mi poslědnji cvětak ufanja moga! Supruga i děte! Sama, ostavljena; u *jednih* pèrsih sinje more tugah i žalostih! A on? a Persival? — O dajte, govorite, šta reče na to Persival?

TRISTAN.

Tužnim sèrcem poslušan je gospodaru svomu, za da mu pleme ne pogine u budućnosti, te da i daljna vrěmena diku njegovu slave.

GRIZELDA.

Ja sam slutila to! — Često po tihoj noći vidila sam u duhu, da me takovo šta očekuje! — Odveć bogata, odveć blažena biaše srěća moja za ovaj život; kao sanjka samo mogla mi se je ukazati, i kao lěpa sanjka morade opet i izčeznuti! — Tako je doći moralo — to priznajem, i priznati moram! — Zar da se lišava sladke radosti očinske, — da mu na tudjinu pridje baština dědovah njegovih? Tko bi ga ukoriti mogao? — Pravo je učinio.

GAVIN.

Čuješ li, Tristane? još ga brani.

GRIZELDA.

Vrati se daklem natrag u sěnu šumah tvojih, děte robstva, děte siromaštva! u ovom domu nebiaše tebi nikada města, i hrabreno obráti pragu njegovu pleća tvoja, — ti nosiš kip njegov, nosiš sladke sne sa sobom. On te je ljubio, a ljubav njegova ni prěd kojom kraljevskom zapověstju izčeznuti nemože; on će se sěćati tebe, zaboraviti te neće nikada, ćuti on s tobom težku bólju razstanka toga! O utěši se, i uči snositi, sèrce moje! Budi jako! nemoj da i njega do suzah navedeš, i da s tužbami podbadaš samo nevolju njegovu. Vi pako, gospodo moja, očitujte mi, hoće li me danas još sudbina odavde odtěrati? Zar da mi ga ni viditi više dopušteno nebude?

GINEVRA.

Persival će vam sám sud izreći; u odpèrtoj dvorani, pred plemenitimi vazali raztèrgnut će savez vaš; i sudbina vratit će vas još danas goram vašim.

TRISTAN.

Čuje mu se nagli korak kroz hodnice i dvorane; saberite zato sada svu snagu duše, i hrabro podjite proti ljutomu udesu vašemu!

ČETVERTI PRIZOR.

Priašnji; Persival stupi sa několiko svojih najodličniih sa strane unutra, na koju je prie odišao bio; popne se na estradu, i stane pokraj stolca; zatim se zavěsa u dnu scene otvori, i ostali Persivalovi vitezovi i vazali stupe mirno i lagano unutra.

PERSIVAL

(*po pauzi.*)

Zdravo mi došli vazali, drugovi u boju! u podpunom broju, kao što se pristoji, dodjoste ovamo u Pendenis, u gospodarski moj stan; ja vas pozvah, i vi dodjoste. Ako se sada čudite, i sumnjajuć jedan drugoga pitate, a pogoditi nemožete zašto vas ovamo dozvah, — primite od mene odgovor: Znano vam je, kako sam ja, gonjen prošnjami vašimi, Grizeldu za zaručnicu sebi odabrao, Grizeldu děte šumah, iz nizkoga roda proizišavšu, akoprem věrnu, krěpostnu i punu dražestih! Vi znate, da mi je sinka rodila, kog vi kao baštinika moći moje pozdraviste; nu Artus, kralj i gospodar naš, neodobrivši ženitbu moju i plod njezin, zapovědi mi, da mu děte u ruke predadem, da nebi dostojanstvo i vlada plemena moga od ponosita orla na potišteni plod od gavrana naslědjem prešla; i ja věrno obavih, što mi kralj zapovědi.

(*Grizelda u najvećoj žalosti strese se pri tih rěčih; Persival po kratkoj pauzi nastavi dalje.*)

Ja děte predadoh poslanikom kraljevim. Nu dalje opet zapovědi mi gospodar moj i kralj, da se s Morganom, sestrom njegovom zaručim, a Grizeldu da iz kuće moje odpravim, u odpèrtoj dvorani, pred svimi mojimi vitezovi, onako kao što sam ju pred njimi i za ženu uzeo bio. I věran i pokoran zapovědi kraljevoj pozvah vas sve do jednoga u dvoranu ovu, da pred vami nalog taj izveršim.

JEDAN OD VITEZOVAH PERSIVALOVIH.

Šta, Persivale?

DRUGI.

I ti si odlučio, gospodaru?

TRETJI.

Grizeldu, suprugu tvoju da odpraviš?

PERSIVAL.

Vi mučite tamo! Tako mi gnjeva moga, ni rěči više! Vi ste pozvani ovamo, da svědočanstvo date: nu ne da presudjujete što ja činim. Gledajte daklem i slušajte, nu zauzdajte jezik vaš! — Grizeldo, približi se ovamo!

GRIZELDA.

Gospodaru moj!

PERSIVAL.

Čuj! Razrěšeni su sveti vezi, koji nas něgda blagoslovom sjediniše. U ovaj čas prekinut je naš savez i razrěšen! -- Čuješ li me, Grizeldo?

GRIZELDA.

Čujem, gospodaru!

PERSIVAL.

Ti ćeš se danas još iz zidinah ovih krenuti. Darove, oděla, ures i druge nakite, dokaze ljubavi moje, koje dražest žensku povišuju samo, nu nepoděljuju nikada, ostavit ćeš ovdi; jer tako zapověda kralj, da od mene bez pomoći, uboga i naga otidješ, kao što sam te ja uzeo bez pomoći, ubogu i nagu; i tako pred poslanici kralja moga, i obavitelji zapovědi njegove odpuštjam te sada. Idi s Bogom!

GRIZELDA.

Gospodaru moj! kad si me ti kao ženu odveo iz nizke kolibe u ponositi ovaj dvor, sjedinio ubožtvo s bogatstvom, slavu i čast s potlačenim robštvom, i kad mene sirotu prosto děte bogato ljubavju nadari: kad je sreća moja tako bèrzo procvětala, kao što se cvětje prěko noć razviti znade; onda mi je kao opomena govorilo něšto u dubljini sèrca: neće dužje nego cvět živiti sreća tvoja, i kao što je procvětala, tako će i uvehnuti prěko noć. I smireno podavši se u sudbinu moju, ne kao dar čuvala sam ljubav tvoju, nego kao zajam samo, koi se akoprem ljubavju umno-

žan, natrag opet isto tako lahko zaiskati može, kao što se je i uzajmio. Kad mi ti sada javljaš, da je dan platjanja prispio, neću ni ja da se zatežem. Primi daklem natrag, što od ruke tvoje primih, plemena ponositi ures, glas imena, moć, čast, gospodstvo i sve lěpote, s kojimi me-ti tako razsipno nadari. Ali mučno i razcviljenim sèrcem vratjam ti najbolji, najdragocěnii dar milosti tvoje, evo ti perstena, zalog i znamenje ljubavi, koja nas sjedini, i sjedinivši srěćne učini, — on mi blago moje, on mi sve biaše, evo — uzmi ga! — I tako — tako sada odlazim odavde bez pomoći, uboga i naga, kao što me uze něgda bez pomoći ubogu i nagu.

PERSIVAL.

Što si mi doněla u kuću, to slobodno poneti možeš, nu ništa više ni manje!

GRIZELDA.

Gospodaru, ti znaš, kako si me odneo iz doma otčinskoga, prostu vunenu haljinicu i opreg jedan — to biaše — što sam ti doněla. Netrěba mi pomoći, da hudni taj imetak sa sobom odneti mogu.

PERSIVAL.

Uzmi daklem vunenu tvoju haljinicu i opreg.

GRIZELDA.

Tako ću učiniti, gospodaru! A što inače još moje biaše, kad kolibu moju s dvorom ovim zaměnih, mladosti veselu ćud, cvět nevinosti, dušu ufanja i pověrenja punu, — ova dobra zaměnila sam za sladke radosti i uspomenu, da sam ih něgda uživala; u jednom mi samo dužnik ti ostaješ; moja bo ljubav ostat će kod tebe, i kao što mi ruka znamenje od pèrstena tvoga, tako će sačuvati duša moja preljubljenu priliku tvoju.

PERSIVAL.

Oštra je strěla svaka rěč, a pogledi njezini kao ljuti mačevi! — Idi, Grizeldo, idi, — vrěme je već minulo!

JEDAN OD VITEZOVAH.

Puca mi sèrce od ljutosti i žaljenja.

DRUGI.

O, što mi pokornost sada jezik veže!

GRIZELDA.

Jedna mi samo još rěč, Persivale, dèrhtje na ustnicah, ovu daj još da izreknem, pak onda ću poći u materinsko krilo tamnih mojih šumah: Ostaj s Bogom, moj Persivale! Ovo sèrce puno ljubavi nikada zaboraviti neće, kako si ga usrěćio. Sětjat će se tebe, kada uspomeni mojoj u ovih dvoranah ni traga više nebude; jer ono, što je bilo, podobno je usahnutomu listu, koga vihar od minutah lahko razpèrši. Nu ti živi srětne, vesele dane! U izobilju neka te nebo blagoslovi, sjajnostju zrakah svojih neka ti uzvišeno čelo okruži; lovora darežljivo neka ti uděli, i nebrojenimi věnci glavu ti uresi! U plemenitoj děci zelenilo ti se kolěno, i ljubeznia žena nadoknadila ti mene! O směšit ću se, směšit suze roneć, ako te više usrěći; jer više ljubiti te nemože nijedna, nijedna na svem širokom světu.

PERSIVAL

(krotko i velikom mukom krijuči, da je ganjen.)

Idi, Grizeldo, idi, tvoje je vrěme minulo.

GRIZELDA.

Ja širim ruke, da te ogèrlim, nu tebe mi neima; oko moje traži tvoje, a ti odvratjaš lice od pogleda moga! Dà, pravo imadeš; čemu još tugu umnožavati, čemu dvostručiti ljutu žalost sdvojenja našega? Razstati se moramo, neka daklem bèrzo bude! S Bogom, moj Persivale! — S ovom rěčju prinosim čašu nevolje k ustnicam mojim, prinosim i izpražnjujem: jer ova gorka rěč izražuje, Persivale, sve! Razcviljena moja duša druge sada rěči nepoznaje nego: S Bogom! s Bogom moj Persivale!

PERSIVAL.

Idi, Grizeldo!

GRIZELDA

(pogledom na nebo.)

Gospodar zapověda, — služkinja je poslušna.

(obrati se prama dnu od scene; Persival duboko ganjen zastre lice svoje, dočim se gospoje Grizeldine plačuć oko nje skupe.)

JEDNA OD GOSPOJAH.

Ti nas ostavljaš?

DRUGA.

Gospoje, ti odlaziš?

TRETJA.

O daj mi poljubiti rub od oděće tvoje!

GRIZELDA.

Ostavite me; moje je vrěme minulo! —

JEDAN OD VITEZOVAH.

S Bogom, Grizeldo!

DRUGI.

Bog s vami!

GRIZELDA.

S Bogom mi ostajte svi! Gonjena sam od sudbine; nu u tugi mojoj jedna mi ipak utěha osta: odlazim plačuć, nu i oplakana!

(Grizelda stupa kroz množinu, koja ju kao u navali, u velikoj buki prati. Persival gleda za njom, doklegod ona iz dvorane neizidje, zatim poleti s Estrade dolě, uhvati Tristana za ruku, i naglo ga několiko korakah naprěd za sobom povuče.)

PERSIVAL.

Tristane! odveć sam nemio bio! — Tako mi věčnoga Boga! nije dobro, što učinih.

TRISTAN.

Ti si pošo slěpo, kud te oholi duh těraše: sad je učinjeno. Tvoje dělo biaše; tèrpi sada bólju od njega!

PERSIVAL.

Odveć sam nemio bio; s nevoljom naplatio sam joj ljubav, i čistu ćut duše njezine obratih ja u neugodan, žalostan glas! *(čuje se trublja izvan scene.)* Šta je to? rogovi se čuju! tko to pozdravlja veselim klikom dom ovaj od nesrěće?

GAVIN

(*na prozoru.*)

Pogledajte! od množine službenikah, koji tamo amo vèrve, napunjeno je dvorište; jedna četa vitezovah ulazi uprav sada kroz glavna vrata grada ovoga, a zastave od Englezke viju se pred njom! — Eto, kraljica dolazi s dvorkinjami svojimi — i Lancelot se nalazi medjú ostalimi pratioci.

PERSIVAL.

O da ih větar i bura razpèrši na onu stranu, odkuda su i došli!

TRISTAN,

(*koi je takodjer stupio k prozoru.*)

Zaista, kraljica je! Lancelot joj pomaže sa sedla sići; oslonivši se na njega približava se k dvorani, iz koje Grizelda, nošena od množine puka, baš sada razstavljajuć se izlazi.

PERSIVAL.

Grizeldu rekoste?

TRISTAN.

Dà, Grizeldu! bacite oko tamo, vidite, sada podiže pogled svoj, i upazi kraljicu i tamno rumenilo obliva joj lice! — privlači se k zidu, i prigiba koleno — nu gospoja Ginevra proleti oholo mimo, neudostojavajući ni pogleda jednoga suprugu vašu, koja sada, ponešena od navale puka, umorne svoje korake put gorah upravlja.

GAVIN.

Persivale! evo kraljice naše!

PETI PRIZOR.

Priašnji, kraljica Ginevra, pratjena od Lancelota, Orvana i drugih vitezovah i gospojah stupi unutra. Persival s Tristanom i Gavinom idu joj pozdravljajuć na susrèt.

GINEVRA.

Strah nas je, da kao neugodni gosti u kuću ovu ulazimo, vitežki Persivale! jer neodlučena još obstoji

razpra naša; nu nadamo se, da ćete i pri neprijatelju gostoljubje cěniti, i rado utočište dati osobi našoj, budući da vam dolazak kralja i supruga našega javljamo; u lov izišao je on u Stafordove šume, i ufa se, da će ovdi oběda i konaka naći.

PERSIVAL.

Ni vlastiti ga dom nebi radostnie pozdraviti mogo, nego što će ga Pendenis u krilu svome.

GINEVRA.

Hvala vam na prijateljskom dočeku! Nu sad dopustite nam, Persivale, da vas upitamo: odkuda navala ona puka, koja nas obkoli, odkuda vèrvljenje ono mnogobrojnih glasovah, koje nam pri ulazu našem uši probi? Jeste li svečanost kakovu ovdi slavili? ili ste možebiti sud dèržali? Tko biaše žena ona, koju, obkoljenu od puka, u pridvorju sukobismo?

PERSIVAL.

Grizelda je bila, gospoje kraljice, supruga moja, kojoj ja děte od materinskih pèrsiuh odtèrgoh, — žena je moja bila, koju ja sramotno od sebe odpravih.

GINEVRA.

Grizelda, velite?

ORIANA.

Šta, i ona dade děte svoje?

TRISTAN.

S toplimi suzami, istina, nu hrabro i odvaženo dade ga ona kao žèrtvu za Persivala svoga.

LANCELOT.

Ona dade děte svoje? udalji se od Pendenisa? i dobrovoljno? bez ikojega protivljenja?

TRISTAN.

Plačuć i oplakana uputi se ona iz uzvišene ove palače van u nizku šumsku kolibu, nijedna gnjevna rěč neizmače se joj iz ustih, i blagoslov biaše poslědnji pozdrav njein.

GAVIN.

Tako je, kao što Tristan veli. Posvědočiti to mogu, nu dokučiti nikada.

PERSIVAL.

Dà, kraljice, tako je! ako je ikada na opakoj ovoj zemlji — za ljubav mèržnju, za blagoslov prokletstvo primajuć — angjela božjega u čověčanskoj slici bilo, tako je zaisto prosto ovo děte, tako je Grizelda, žena moja! — Nesmotrenu rèč moju, ja sam ju rěšio, Ginevro; zato neka dosta bude, nikakva nemila obsěna neka joj neoskvèrnjuje više čisto nebo pèrsiuh; žalost više dušu neka joj netrapi; poznajemo sada vrědnost njezinu, dajte zato, da ju štujemo.

LANCELOT.

Tako neka bude, kraljice. Neka se uništi svaki gnjev i neprijateljstvo, razpra i borba! Dopustite, da rěč plati, što je rěč sa grěšila.

GINEVRA.

Lancelote, kad nam savěta sasvime nestane, nedvojite, tražit ćemo ga onda i u vas! — Vama pako, Persivale, vama se čuditi moramo. Je li to čověk onaj, koi ponosit i ohol, děte od ugljenara nad kraljicu uzdiže, koi ju nama za izgled preporučuje, i s krěpostju njezinom ponosito se diči? dva joj věnca već krasno rese čelo, pak da pred tretjim tako strašivo dèrhtjete? kažite nam, kakova kriva misao zaslěpi vam razum, da od sigurne dobiti sada odustajete?

PERSIVAL.

Šta? nisam li dosta suzah uzeo na dušu moju, nisam li joj dosta mukah naneo na svetu, bezgrěšnu glavu? Dosta neka bude! čujte u malo rěčih; žao mi je, što sam odlučio, i što učinih, i dalje već na stazi ovoj stupati neću!

GINEVRA.

Pogodba biaše, i vi ju odobriste: ma kako joj ljuto dušu i ranili, Grizelda da vam jednako nagnutje u njedrih svojih sačuva, da se ljubavi njezine žar ne-

obrati u mèržnju, niti kratko tèrpljenje gnjev da zaměni; što više, da vam u žalosti još jače privèržena ostane, nego onda, kad vas je pèrvipu kao nevèsta zagèrlila. — Nije li ugovoreno bilo? Govorite, vi ste svědoci bili, nerekoh li ja, tako?

GAVIN.

Tako biaše, kraljice!

ORIANA.

I ja sam čula; zaista, ugovoreno je bilo.

GINEVRA.

Mi nedvojimo, da će Grizeldina jaka duša i u nesrěći sačuvati vam jednako nagnutje; njoj k tomu nemanjka volja, meni věra ne, samo malenkost jedna još manjka: i to je dokaz. Vi vidite, da nam poslèdnja borba zaostaje; zaista, ja vas nesilim, u nju da se upuštjate; nu ako vas kajanje obuzima, i ako vam je milosèrdje u pèrsih oholost razorilo, ponizite se, Persivale, da za smionost vašu pedepsu primite, i padnite na kolěna preda mnom!

PERSIVAL.

Ja, na kolěna, ja?

ORIANA.

Kažite nam, Persivale; vi ste se veselo u borbu tu upustili, pak zašto vam od brigah problědjuju sada obrazi? Zaista, gospodaru, vi ste mislili, da će se smijati ona, kad joj děte od pèrsih odtèrgnete, i kad ju iz dvora vašega odpravite, scěnili ste valjada, da će ga tako mirno i radostno ostaviti, kao da k susědi kojoj u pohode ide?

PERSIVAL

(na polak za se.)

O, da sam ja tako mislio, krivnja bi moja samo skrajnja mahnitost bila, koja neizbira niti pretresa, nu ja — vidih već u naprěd suze, i čuh svaki uzdah pèrsiuh njezinih.

ORIANA.

I dobro ako razsudimo, viteže, šta dokazuju dosadanja pokušenja Grizeldina? Ona dade dète svoje; jer bi joj ga inače oteli bili, i kad se odavde oddèli, ustupila je samo većoj sili. Pravo pokušenje, mislim ja, sada stopram nastaje. Potamniti bi samo moglo vrèdnost Grizeldinu, da sada u nevrème milosèrdje obustavi hrabrost vašu, — tako je već blizu, da se kao — izpričanje smatrati nemože.

PERSIVAL.

Strahovita mrèžo, koju sam si sam spleo! doveršiti moram sada, što sam započeo.

GINEVRA.

Izaberite, Persivale, i zadovoljite rèči vašoj! ili kleknite kao nadvladani preda mnom, ili ako ne, — idite i stupite pred Grizeldu. Kao prognanik i bèguna mo-lite ju za utočište, i ako vam ga dade, ako glavu i život svoj za vas žèrtvuje: tada ste vi dobitnik, i prosta ta služkinja vidit će kraljicu englezku klečati pred sobom.

TRISTAN.

Ne, uzvišena kraljice, ne napinjite još jače tetivu, da vam u ruci nebi pukla! a ti Persivale! ti se još zatezati možeš? još te užas nepopada? primi se za sèrce! u rukuh tvojih dèržiš srèću i nesrèću! — ponos i ljubav, život i smèrt! I još se zatezati možeš? ima li tu drugi način? O Grizeldi se radi, klekni, Persivale!

LANCELOT

(*Ginevri.*)

Neproduživaj joj dane mukah, Ginevro! O daj, da te bólja Grizeldina gane!

GINEVRA.

Udes je Grizeldin u rukuh njegovih; može ga na borbu, može ga na mir obratiti! Odlučite, Persivale!

ORIANA.

Ne kasnite Persivale! poslušajte rèči pokorne vaše duše! kleknite, molite za oproštenje, i nebojte se, da

ćete može biti nježna kolěna ozlediti; perja neka donesu, mekše da vam bude! O, pokoru činiti, mnogo je laglje, nego što mislite! A i nas svědokah neplašite se! Mi ćemo mučati, — jedva šaptjuć najboljemu prijatelju pověriti, kako je Persival pred Ginevrom klečao!

PERSIVAL

(*gleda vas žalostan preda se; po kratkoj pauzi.*)

Ja sam sagrěšio, uvrědio sam najvěrnie sèrce: kao u razbludi gledao sam smèrtne njezine bólje; i sada priznajući težku moju krivnju, sad bi joj rado od glave sve ono odvratio, što me rěč i dužnost siluju, da izvèršim! — Sada je prekasno! — Neka se navèrši měra moja! ja sam pripravan, da u novu borbu podjem, nu danas, sada u ovaj čas trěba da bude.

GINEVRA.

Idite daklem naprěd! — mi zaostati nećemo; pratite nas, gospodo; do mala neka se pokaže, čija će vaga pasti, čija li se u vis popeti.

(*otidje s Orianom, Persivalom, Lancelotom, Gavinom i s ostalom svojom pratnjom.*)

TRISTAN.

Idite! — Najstrašnia kocka, koju ljubav pružiti može, pala je tebi u dio! *jedna* te ustna pogèrdjuje i obožava, — *jedna* te ruka miluje i ubija.

ČETVERTI ČIN.

(*Gora.*)

U dubljini scene, na potočiću od svuda gèrmjem obkoljena koliba.

PÈRVI PRIZOR.

(*Stari Cedrik stupi na scenu, děte ga vodi.*)

CEDRIK.

Jesi li ti dobro čuo? mogu li ti věrovati, sinko? Děte je svoje predala kralju u ruke?

DĚTE.

Tako je, — to sam reko.

CEDRIK.

Svete zakletve saveza njihova razrěši na silu kraljevska zapověst?

DĚTE.

Dà, slěpi Cedriku, tako je.

CEDRIK.

I ona odtěrana, u odpèrtoj dvorani, pred svimi vazali?

DĚTE.

Dà, kao što ti rekoh, tako se dogodi; i svi u naokolo gèrde i psuju Persivala i kralja Artusa.

CRDEIK.

Rěči samo! prazne, gole rěči! Na jednoj strani grof od Velsa, koi ponositim svojim těmenom tja do

oblaka dopire, — a na drugoj samo rěči, — gole rěči! — Dok se dah prokletstva do tolike visine popne, već je udvorna množina otrovnu tu sapu u blage mirise pretvorila, i melema iz najljutjih kletvah izcědila! — Grof od Velsa i ugljevar! Gospodin i rob, i oba ipak iz jednoga praha uzeta, grof kao i ugljevar, oba děca jednoga Boga, koi u nebu živi! — Jesi li još šta čuo?

DĚTE.

Kudgod sam došo, ništa nečuh nego jauk i tuženje; ubogi su plakali, nemoćni izgledali i zvali nježnoga svoga lěkara, svaka usta slavila su vrědnost od Grizelde, i polagala svědočanstvo, kako joj se nepravedno sada žalost za blagoslov vratja!

CEDRIK.

Mi kao ljudi sudimo polag izvanjske slike; nu božje oko dopire i duše naše! ruka može blaga biti, može darovah děliti, nage oděvati, i nemoćne nastojati; ali gdě se ponos u dětinsko sèrce ugnjězdi, gdě oholost ukraj pobožnosti glavu pomoli, onamo munja nebeska nepravedno neudara.

DĚTE.

Šta! ti proti vlastitoj svojoj kèrvi govoriš?

CEDRIK.

Ja ruku sebi odsěčem, ako me napastuje, i ako se izobilna kèrv u tělu mome uzburka, ja žile moje prokinem, da opet ozdraviti mogu. O ima u čověku hèrdjave, cerne pokvarene kèrvi! — Dosta o tome! — Ti si premlad za takove stvari! Hodi, dète moje, hodi, onamo pod stari hrast, odvedi me na klupčicu onu!

DĚTE.

Evo, slěpi Cedriku! — ovdě sědi i odpočini!

CEDRIK

(*spusti se na klupu.*)

O něgdašnji lěpi dani! uzdišuć poziva vas pamet moja natrag! ovdi je ona često uz mene u večernjoj tišini sědila, umiljavajuć uvlačila se u naručje moje,

pripovědala mi koje šta izpěvala — ti znaš pěsmu onu — hodi, odpěvaj mi ju, děte moje! — Kako se je počimala? — Vitez biaše — Ne, ne, drugčie —

Ide putem delija,
Vidi cvasti dvě ružice,
Mori njega pohlepa,
Ljubit děve krasno lice.

Tako je bio začetak! zapěvaj mi pěsmicu tu! Ne, ne, děte moje, nepěvaj nipošto! — O da proklete gadne pěsme! Neću da čujem, kako mi vitez moju ružu ukrade.

DĚTE.

Hodi u kolibu, Cedriku, da se odmoriš!

CEDRIK.

Snosio bi mirno, da je umèrla, sam bi bio na světu ovom, nu ne zapušten, — neljubljen, istina, nu ne zatajen od děteta svoga; — i da sve nevolje světa ovoga na ova pleća navale — jedno ipak nosio nebi; — najgorje i to mi od vlastitoga děteta dodje, minulo bi me težko brěme nezahvalnosti! Čuj! tko to dolazi?

DĚTE.

Lištje se giblje od větra!

CEDRIK.

Ne, koraci su, koraci! već se približuju! u zaq čas bi došla, da sada dodje!

DĚTE.

Tamo od šume žena jedna lagano koraca ovamo.

DRUGI PRIZOR.

Priašnji; Grizelda pokaže se u dubljini scene.

CEDRIK.

Poznaješ li ju? govori, děte moje!

DĚTE.

Evo je, — sada je pred tobom.

CEDRIK.

Tko si? govori?

GRIZELDA
(*padne pred Cedrika.*)

Tvoje děte, otče moj, tvoje siroto děte!

CEDRIK.

Moje děte? Ded, kaži mi, sinko! imam li ja děte? — Moje sèrce nezna ništa o děci, a pamet moja veli, da děce neimadem!

DĚTE.

Poznaj jù, dotakni joj se lica, Cedriku! Tvoje děte! Grizelda govori s tobom!

CEDRIK
(*opipa haljine Grizelde.*)

Vi ste Grizelda, zaručnica Persivalova? ej, lěpa gospoje, dopustite, da vam ruku poljubim! Vi ste u vunenoj haljini, i opreg nosite, a gdě su vam odore od svile i kadife? Takav li se ures pristoji gospodstvu vašemu? gdě vam ostaše gospoje, gdě vitezovi vaši? gdě su vam sluge? hej! donesite bèrzo, da štogod prostremo, da nebi rána rosa nožice gospojine pokvasila.

GRIZELDA.

Protěrana i gonjena evo me pred tobom, — odpravljena iz doma i ložnice zaručnika, lišena jedinoga děteta, ploda ljubavi naše, tako evo klečim pred tobom, otče! O nesipaj poruge i ukora u rane moje, — sèrce mi cěpaš, otče i gospodaru moj!

CEDRIK.

Dà, sladke rěči iztiču ti iz ustah; nu kao gvoždje na nakovnju kovano, i trostruko kaljeno tvèrdo ti je sèrce tvoje, lažljivo, nezahvalno i prevarah puno sèrce!

GRIZELDA.

Tako mi věčnoga Boga, koi na nebesih stoluje, ti me potvaraš krivnjom, koju ja nepoznajem! sèrce moje nezna, što je izdaja, što li nezahvalnost.

CEDRIK.

Ti o krivnji nikakvoj neznaš, i otresaš sa sebe svaki ukor lahko kao kapljicu od kiše. Dobro daklem, daj mi račun od ljubavi tvoje, od věre i milosti, koju mi ukaza. Šta učini, govori, ti ljubezno dětešce, kad me Persival iz dvora svoga odpravi, što sam se prošnjami protivio gnjevu njegovu, kojim je nepravedno na nedužne nasertao; šta učini ti onda za slěpoga otca?

GRIZELDA.

Plakala sam, gospodaru!

CEDRIK.

Zar je biser suza tvoja, što ju više ceniš, nego li rěč, nego li krěpku slobodnu rěč, kao što se je kćeri i domaćici pristojalo proti suprugu, kao što se je pristojalo za uvrědjenoga otca.

GRIZELDA.

Nemoj otče! da ti děte tèrpi za krivnju supruga svoga; on je bio gospodar, — slušati ga biaše dužnost moja.

CEDRIK.

Slušati ga, dà! nu mučati, mučati nikada! Ti si štovala Persivala ne kao zaručnika, kao gospodara i otca děteta tvoga; ne — ti si ga kao višje něko bitje obožavala; ti si umèrloga čověka, sina od praha i pepela smatrala kao veličanstvo něko, kao obkoljenoga sajnostju zrakah nebeskih! O mahnitosti, koja sama sebe za podnožje meće, da nas vlast i sila nogama gazi; o potlačenosti robske, koja je kadra vlastitu svoju kèrv i rod zatajiti; eto ti sada platje! nisi mu ti supruga, nego samo ljubovca bila, i zato te kao potištenu robkinju odtèrà.

GRIZELDA.

O angjeli božji, pogledajte na mene, i vidite, koliku nepravdu tèrpiti moram! Nije li dosta bilo, svaku mi srěću ugrabiti, zašto i kletvah na nevinu ovu dušu?

CEDRIK.

Pitaš: zašto? čuj me, ja ću ti da kažem: Tri dana ležala je moja žena i mati tvoja, tri dana ležala, i

nemogaše sirota umrěti; jer želja i teženje za ljubeznom jedinicom obustavi joj dušu na jeziku. Poslědnji njezin uzdah bio je blagoslov za tebe; nu ti nedodje, da blagoslov taj primiš, tad ga je sotona sa blědih umirućih ustnicah njezinih ukrao, smotao ga kao munju u ruci svojoj, i bacio ga o čelo tvoje, kao kletvu nezahvalnosti, kao kletvu ohola sèrca.

GRIZELDA.

Višnji Bog neka mi bude svědok, da mi opaka nezahvalnost nikada sèrce oskvèrnula nije; znade on, šta sam ja tèrpila, kad mi je mati na smèrtnoj postelji ležala, a Persival od ranah umirao; kad me je zaručnik umiruć k sebi prizivó, kad je mati umiruć za mnom čeznula. Nu zavět moj biaše: njegova da ću biti; ja izpuniti moradoh, što sam obećala; ja moradoh dětetu momu otca izbaviti, prie nisam směla k postelji matere moje stupiti.

CEDRIK.

O unuku mom govoriš, o dětetu tvom: reci mi, jesi li ga čuvala, kao što se materi pristoji? kao što je tebe tvoja mati čuvala? Jesi li ga ljubila? jesi li ga branila dušom i tělom? Ti si děte svoje izdala, ti si ga kèrvnikom kraljevim prodala! Divje šumske zvěri bore se za mlade svoje, i lisica prie kokoš udaviti mora, nego što će piliće odněti! Nu ti, ti! — Tebi ni jedne vlasi s glave nije nestaló, ni jedan nabor na jasnom odělu nebi pokvaren, ti bez žalosti, ti směšeć se predade děte svoje!

GRIZELDA.

Ljubav ga dade, ljubav ga i predade. O suprugu, o životu otca njegova radilo se je, kako da sam se zatezala? — jesam li se suprotiviti směla?

CEDRIK.

Dosta! dosta suzah i izpraznih rěčih! za Persivala i imena njegova slavu zaboravila si dužnost děteta i ljubav materinsku, zatajila si pogèrdu slěpoga otca. Nu Bog je pravedan; kog si ti obožavala, odabra sada volja njegova za bič krivnje tvoje, i udes te sad upravlja, da milosèrdja tražiš u mene, kog si u srěći svojoj zaboravila bila.

GRIZELDA.

Čuj me, otče moj!

CEDRIK.

Neću da čujem. — Hodi, děte, hodi, odvedi me u kolibu, a ti, čuj rěč moju! Dom moj nije nikada uzkratio obrane i utočišta nevoljnomu: i tebi ga pruža! — Tamo je prag: onamo unutra možeš, nu u moj naručaj ne! — Ja ću te da hranim, pojim, gostoljubno branim; nu ruka tvoja neće korake moje ravnati, neće oko tvoje u duši mojoj više čitati. — Ti si moj gost, — děte moje prestala si biti!

GRIZELDA.

Otče moj, čuj me!

CEDRIK.

Ne, neću da čujem! — čin tvoj govori; — mene rěč više zaslěpiti neće!

(*naslonivši se na děte otidje.*)

GRIZELDA.

Čujte me daklem vi, oblaci nebeski, ti sve videća zlatna zrako sunca, ti oko božje, pogledaj ti na mene; ti dobrostivi otče, koi u světlosti stoluješ, ti poznaješ sèrce moje, ti si dušu moju prokušao! ti si vidio bolju, koja mi je pèrsa tèrgala, kad mi je mati na umoru ležala, kad mi je on na smèrt bolovao. Nije mi grěšna oholost dušu otrovala, nije mi bogatstvo i razkošje ćud izopačilo; ako za krivnju koju tèrpim, o daj, o Bože, da ju poznam; jer što ljudi krivnjom mojom nazivaju, ljubav je samo, ljubav, nu krivnja nije nikada (*po kratkoj pauzi, mirnie.*) Nestade prolětja danah mojih, i vedro sunce srěće moje zadje; nu ako me i tama noćna obuzeti kani, nije mi ipak zvězda ljubavi zašla, raztèrgli su ruku od ruke, nu sèrce od sèrca raztèrgli nisu. Suzi, koja na mome licu gori, gore posestrime na licu njegovu. Uzdasi od ovih razcviljenih pèrsiuh srětaju se s njegovimi u prostranom zraku! Podigni se, oružaj se hrabrostju, izmučena dušo! od tamnė tuge nadvladati se nedaj, ti nevoljna nisi, jer si ljubljena! U njedrih duboko sahranjena neka ti počiva žalost i ako bi hotěla da silom

verige svoje razstavi, da se s tužbami na ustnah tvojih pojavi; pomisli tada, da si ljubljena i da ljubiti smiješ, i gore, gore upravljaj pogled tvoj!

(*Padne oslabljena na klupu; po kratkoj pauzi pojave se* Persival *i* Gavin *u dubljini scene.*)

TRETJI PRIZOR.

Grizelda, Persival, i Gavin.

PERSIVAL.

O što me rěč u novu borbu těra! što sam pohlepnomu nagonu duše moje, u město uživati ljubav našu, srèću i moju i njezinu žèrtvovao! Da mi nije do te taštine od poštenja, rekao bi: neću, ma se i sva Englezka protivila! Evo nas na městu. Slědi li nas kraljica?

GAVIN.

U onom gèrmju čeka znamenje od nas, a eno u zelenom hladu počiva Grizelda!

PERSIVAL.

Ona je! Odlazite, sakrite se tamo za gèrm! ja ću rěšiti rěč moju, vi ćete mi svědok biti.

(*Gavin otidje.*)

GRIZELDA

(*zamišljena, govori tiho preda se.*)

Vitez kaže mladoj ružici:
Šta ti cvatiš, ružo, u šumi?
Ja ću tebe metnut za kalpak,
Te ćeš mi se mlada ponosit. —
Kaže mlada ruža u šumi:
O krasni viteže, zdrav mi bio!
Ne metji ti mene za kalpak
Ne metji ti mene za kalpak,
Već ti mene metji na sèrce.

(*opazi Persivala, i skoči.*)

Ah, Persivale

PERSIVAL.

Ja sam. — Běžiš od mene?

GRIZELDA.

Ti si mi! dà, ti si! Ti živ, i pun krěpkoga cvatućega zdravja stojiš preda mnom; ti mi ne proizničeš iz strašnoga moga sna kao blěda sěna uspomene. Ti si zaista, ustne ti govore, pèrsa se tvoja dižu, oko ti sěva, obrazi ti plamte, s ovima rukama smijem te opet zagèrliti, i ljubljeni tvoj kip neizčezava preda mnom.

PERSIVAL.

Grizelda!

GRIZELDA.

Persivale! sad je sve, sve opet dobro! Neizměrno móre zaboravnosti odnese svu moju tugu i žalost na valovih svojih! Moj si ti! moj! U naručajih tvojih, gospodaru i supruže moj, ćutim, da mi opet oživljuje sèrce!

PERSIVAL.

O da sam ja ti još gospodar i suprug!

GRIZELDA.

Šta reče? šta? — O mahnitosti duše moje, koja ozbiljnost s izpraznom sanjkom měšaš! Razaberite se najprie zabunjene misli moje, i razlučite, što je bilo něgda, i što je sad!

PERSIVAL

(*za sebe.*)

Dèrži se, sèrce moje, — nedaj se suzam njezinim!

GRIZELDA.

Gospodaru moj! znam, da si mi oprostio, što me slěpa radost tako jako obuze! poznaje sad opet duša moja sudbinu svoju, i zahvalno priznajem ja dobrotu tvoju, gospodaru! ti si došo, da me pohodiš, i těšiš, da milosèrdno blagom rěčjom balzama uliješ u ljute rane pèrsiuh mojih. Hvala ti na tom, gospodaru!

PERSIVAL.

Čuj me, Grizeldo! nije milosèrdje, koje me ovamo k tebi dovede! došo je dan, gdě se krivnje naplatjuju, sudbina, pod kojom si ti pala, stigla je sad i mene. Kralj me kao uvrěditelja veličanstva proglasi, ja sam prognan, lišen svih dobarah mojih; — i sada gonjen, i s žigom zločinca na čelu, bludim tamo amo, neprijatelji me moji traže, mač visi nada mnom, koi mi smèrtjom prěti!

GRIZELDA.

Prognan i proklet, tvoj život u pogibelji! tvoj dragocěni život! O što toga doživiti moradoh! i ti ovdi još stojiš, ovdi se još zatežeš, kad je život, kad je sloboda tvoja u pogibelji! Běži! Běži!

PERSIVAL.

Zaludu! obkoljene su sve staze, neima za mene spasenja više.

GRIZELDA.

O razsvětli me daklem ti, ti izvoru milosti, ja ga izbaviti moram, pomozi mi stvoritelju světa!

PERSIVAL.

Ti hoćeš da mene izbaviš, mene, koi ti sina kralju predadoh, koi se tebe bezdušno odrekoh, koi ti uništih svaku radost života?

GRIZELDA.

Zar je tvoja volja bila, sèrce mi vrědjati, i zar je vrěme sada tomu, da o mojoj sudbini mislim, gdě tvoja, gospodaru, nad strahovitim bezdnom visi? Hodi, i ako mi čitave vojske put zaprěče, ja te izbaviti moram, i tako mi Boga, izbaviti te hoću!

PERSIVAL.

Prestani! prestani! I tebe bi udes moj za sobom povuko! O glavi, o životu tvom se radi!

GINEVRA.

O, da ti istinu govoriš: da ja ubogi ovaj život za tvoj dati mogu, da umrěti mogu za tebe! pretèrgnut

je savez medju nami, nu sèrce je ovo tvoje ostalo! — Nesmije više u radosti na tvojem počivati; nesmije više u uzhitjenju na tvojih pèrsih od razkošja kucati; ne više dubljine svoje pred tobom otvoriti; nu puknuti, gospodaru, dà, puknuti smije za tebe!

PERSIVAL.

Ostavi me! Udes me moj zove, — ostavi me, da ga izvèršim! kao da je oružje, sěva něšto u gèrmu onom.

GRIZELDA

(*naglo.*)

Oni su! běži, běži! o imaj milosèrdja sa smèrtnim strahom, koi me obuzima! Sakri se, běži! Ti znaš u zabitnoj strani šume duboku onu, bèršljanom obraštjenu špilju, zabavno město dètinstva moga, jedinu tajnu moju, koju samo ljubljenomu zaručniku pověrih. Sakri se, gospodaru, u onih pećinah! Ako nećeš da mèrtva padnem pred noge tvoje, běži, Persivale! Tamo si siguran! běži!

PERSIVAL

(*Grizeldu čvèrsto u naručaj svoj primivši.*)

Grizeldo! Angjele moj!

GRIZELDA.

Běži! Běži!

(*Persival otidje bèrzo; Grizelda gleda za njim, dok ga u gèrmju nestane, zatim padne na kolèna, i ruke sklopivši podigne ih k nebu i govori.*)

Izbavi ga, Bože, i uzmi mene, mene za žèrtvu!

ČETVÈRTI PRIZOR.

Ginevra pojavi se u dubljini scene s Orianom; Lancelot i Gavin u pratnji; Grizelda skoči.

GINEVRA.

Ovim je putem udario; slědite mu u trag! preištite svu šumu! podjite jedni uz potok! Gavine! vi pregledajte kolibu onu! naći ga morate! Idite žurno!

(*Gavin otidje s oboružanimi.*)

GINEVRA

(*pridje k Grizeldi.*)

A ti govori! on je ovuda prošo! Izpovědi nam, kuda je poběgo, gdě se je sakrio?

GRIZELDA.

Koga tražiš, kraljice?

GINEVRA.

Ti nas prevariti nećeš prostotom tvojom, i čineći se nevěšta traženju našemu; ti si Grizelda, žena Persivalova! njega mi tražimo, njega prognanoga izdajicu, i ti da nam javiš, gdě se je sakrio.

GRIZELDA.

Ja kraljice?

GINEVRA.

On je prošo ovuda; ti znaš, kud je poběgo.

GRIZELDA.

Pak da i znam, ja sam Grizelda, žena Persivalova!

GINEVRA.

Izdajice, ti prokletu njegovu glavu kriješ; ja znam, netaji, ja sam ga vidila ovdi.

GRIZELDA.

I Bog ga je vidio, i njegovi oblaci zastiru sada stope nesrětnoga běgunca! Njegovi ga angjeli čuvaju, i noć zaslěpljuje oči njegovih neprijateljah!

GINEVRA.

Ti se tolikoj sili suprotiviš, Grizeldo! neusudjuj se prepirat se s kraljicom! Pogledaj, razapete su svud u naokolo mrěže naše; mučanje tvoje izbaviti ga neće, nu prěti pogibelju i tvomu životu. Jer ako ga nama u ruke nepredaš, prie nego čas jedan mine, propade i tvoj život!

GRIZELDA.

Evo ga, kraljice, uzmi ga, uzmi!

GINEVRA
(*poluglasno družini svojoj.*)

Svemogući Bože! Je li to žena ona, koja bez protivljenja, poslušna kao robkinja gospodaru svomu, kuću svoju ostavi, i děte svoje predade?

LANCELOT.

Zaludu se mučiš, Ginevro! Odustani od toga! Sèrce, koje je ljubavi puno, nezna, što je smèrtni strah.

GINEVRA.

U ovoj ženi smioni duh vlada; sanjka ufanja moga izčezava. (*Oriani*) Govori joj ti! gledaj da ju pokoriš!

ORIANA.

Čuj me, Grizeldo! Nije li Persival děte tvoje u kraljeve ruke predao, a i tebe, da u plemenitii rod stupi, odtěrao bez pomoći, ubogu i nagu: i nije li tebe svergo sa visine sréće tvoje, kamo te je prie kao ženu svoju podigao bio, nije l' te stermoglavo bacio dole u neizměrnu propast? Nije li učinio tako? —

GRIZELDA.

Jeste, tako je učinio, kao što kažeš!

ORIANA.

Lěpo je, ako radi ljubavi svaku žertvu prinosiš, ako radi ljubavi ni od iste se smèrti nebojiš; nu je li ljubav bila, što ti Persival učini? Pao je sada u tvoju vlast, on ti oduze sve, što ti drago biaše, nećeš li mu i ti sada život uzeti?

GRIZELDA.

O ne měrite ljubav s takovom kratkom měrom! šta bi bila ljubav, da ne vratja više, nego što je primila, da ne podnosi više, nego što joj je naloženo, da nestoji kao jaka stěna usrěd pobunjenih žestokih větrovah, da ne ostaje vèrna i čversta u nesrěći kao poslědnji ostanak ufanja — da nije takova, šta bi bila ljubav? Ja sam obasjana bila jasnostju slave njegove, pa da ga sada iznevěrim u nesrěći i tamnoj noći?

LANCELOT.

O duša njezina podobna je modromu nebu, i blaženo prebivaju misli u njoj, kao na jasnom nebu světlostju okruženi angjeli.

GINEVRA.

Verigah donesite amo, okujte joj ruke! Pomoli se Bogu, život je tvoj propao.

GRIZELDA.

Evo me, svemogući otče, uzmi ubogi ovaj život! Daj, da duša moja gore k tebi poleti! da se natrag povrati k vrutku, odkuda je i proizišla, daj, da se iz praha i pepela podigne, i ako ju koja zemaljska opačina oskvèrnjuje, ti si, gospodine, poznavao ponizno tèrsenje njezino; kao dobrostivi otac primit ćeš ju k sebi; ja sam ljubila mnogo, i mnogo ćeš ti oprostiti.

LANCELOT.

Zalud nastoji lukavost, da ju zaplete, ljubav bdie, ona će joj sèrce obraniti.

GINEVRA.

Obajajuća sila iztiče joj iz rěčih, koja mi neizkazano umiljno dušu probija. (*Oriani*) On će predobiti! Sèrce ovo nikada upokoriti neću!

PETI PRIZOR.

Priašnji; Gavin dolazi iz kolibe sa svojimi pratioci, koji Cedrika sa sobom vode.

GAVIN.

Ovèršena je, kraljice, zapověd tvoja. U kolibi nebiaše nikoga do slěpoga ovoga starca; — gospoje, zapitaj ga sada sama!

GRIZELDA.

Moj otac! sveti Bože! Moj otac!

GINEVRA.

Njezin otac?! — Još nije sve izgubljeno! — (*Grizeldi*) Pogledaj onamo, i neuzteži se više, nego izpovědi odmah! i njega tvoj udes očekuje! Hoćeš li da gledaš, kako izdiše?

GRIZELDA

(*klečeć.*)

O kraljice! poštedi sěde njegove vlasi, dopusti mu, da u miru provede kratke još danke života svoga, dok mu angjeo božji jednom oči nezaklopi, i gore ga k višnjemu stvoritelju neodvede.

LANCELOT.

Ne muči je dužje! odustani, Ginevro!

GRIZELDA

(*u krajnjoj zabuni.*)

O budi milosèrdna, milost mu poděli! nediraj u slabi, uvehli život njegov! mene vodi na smèrt, mene! a njemu oprosti!

GINEVRA.

Govori i on će živiti! Mučanje tvoje ubit će ga!

GRIZELDA

(*po žestokom unutarnjem borenju poviče.*)

Branite ga daklem vi, angjeli božji! ja mučati moram.

(*padne u nesvěst.*)

GAVIN.

Past će.

LANCELOT.

Pridèržite ju!

CEDRIK.

Šta se dogodi? Zamèršeni glasi dopiru mi do ušiuh O, što se tama s oka moga izgubiti nemože!

GINEVRA.

Odnesite ju odavde! Ja sam nadvladana, Oriane! jer akoprem i stidom, izpověditi ipak moram, da sam

od sve Englezke najvěrniu ženu vidila. Odnesite ju odavde! I starca onoga odvedite u Pendenis! O kako mi lice gori! pred njom, pred prostim dětetom, kleknuti moram; sakri me támo, zastri me věkovita noći!

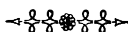
CEDRIK

(*odlazeć.*)

O kad će jedanput moć i milost zajedno prebivati?

PETI ČIN.

(*Dvor Pendenis.*)

(Dvorana sa prestoljėm, koje je na několiko skalinah uzvišeno.)

PĖRVI PRIZOR.

Ronaldo i mnoge sluge zastiru estradu sagovi, i kite dvoranu vėnci i drugim svečanim uresom.

RONALDO.

Bėrže, bėrže, ne dangubite momci! razvite mi svu krasotu od velenacah ovdi pred kraljevim prestoljem.

JEDAN OD SLUGAH.

Šta reče! pred kraljevim prestoljem?

RONALDO.

Čemu se diviš, zašto na toliko bezdno od ustah razdireš? Zar nevidi, da je kralj na ponositu paripu u zidine ove dojašio?

SLUGA.

Lovac oni u prostoj zelenoj odori, zar je ono kralj bio?

RONALDO.

Glupane! misliš li da kralj i u lovačkom odělu krunu na těmenu nosi? Ovamo velenac jedan za kraljicu!

DRUGI SLUGA.

Zar za lěpu onu ženu u grimiznoj opravi, što na sivcu oholo ovamo dojezdi?

RONALDO.

Šta blebeće budala ova o sivcih, o lěpih ženah i grimiznoj opravi? Jesi li ti kadar oko podignuti, kad mimo tebe kraljica prolazi? Još više věnacah ovamo na one zidove! Nakitite mi dvoranu, da se u zelenu prolětnu šumicu pretvori, da ju sladki miris i svatbena slava oblije.

TRETJI SLUGA.

Je li moguće, Ronaldo? Kani li se naš gospodar tako bèrzo opet oženiti?

RONALDO.

Slěpa ludo! zar nisi opazio, da se je gospoja povratila? Neprostirę li se oživljujući njezin dah opet po velikolěpnih prostorih od Pendenisa? Nije li Grizelda naša gospoja?

SLUGA.

Povratila se je ona dà, nu okovana s otcem svojim došla je ovamo.

RONALDO.

O tupe prostote! — Zar ništa dokučiti nemožete, nego baš što vam u neotesane šake padne? Neznate razlučiti izvanji vid od istine, čověka od oděla, jezgru od ljuske. — Još više věnacah, kažem vam, na ove zidove! neštedite lěpi zeleni ures od lištja i grančicah! O da mi zavět jezik neveže, uzkliknuli bi vi, i glas radosti vaše dopiro bi tja do nebesah.

JEDAN OD SLUGAH.

A šta znaš, boga ti, govori?

DRUGI.

Ej, Ronaldo, kaži i nama!

RONALDO.

Ja da prie vrěmena bèrbljam? Ne, ne, nikada! Još više věnacah ovamo! prostrite tèrpeze, idite u kuhinju, tèrčite dole u pivnicu! Hajde, žurite se! Ovakove svečanosti neće biti više!

DRUGI PRIZOR.

Lancelot i Gavin dodju, dočim se Ronaldo i sluge nakon kratkoga bavljenja u dubljini scene lagano izgube.

GAVIN.

Odlaziti kanite od nas? Hoćete da se uklonite milosti kraljičinoj, i dvoru kraljevu?

LANCELOT.

Meni je sèrce preobratjeno, ja se probudih iz bludnoga snivanja. Mnogo sam doživio u malo danah! Razbijeni su okovi, koji me vezahu; osèćam sada, da najveća dražest lěpota nije, niti umne dosětke največi ures duše! — Ja pjegah na suncu mojem gledati nemogu, niti ružne hèrdje u zèrcalu moga poštenja; — S Bogom, dok se opet nevidimo.

GAVIN.

Gospodaru Lancelote! Muke Grizeldine raztužiše vam veselu, vedru ćud; nu izcèrpljena je sada měra njezinih boljah, — ostanite zato, i gledajte svečanost poběde.

LANCELOT.

Doista krasno su urešeni ovi zidovi, i vĕnci se oko stupovah zelene; nu, ja bi reko, dubljine sèrdacah tako se lahko za radostne svetkovine nakititi nedadu! — Ostajte s Bogom, Gavine; ja odavde poći moram!

GAVIN.

Težko će biti kraljici, vas više oko sebe nevidjati.

LANCELOT.

Neka; vrěme će ju naučiti, da me zaboravi. U dvorištu mi osedlan konj već kopitom zemlju bije, valovi mora prenet će me onamo u Francezku. — Gavine, nezatajite joj, zašto ja odlazim; i ako joj se u pèrsih opet kadgod pojave zli dusi, oběst i oholost, opomenite ju na Lancelota i na Grizeldu.

(*otidje.*)

GAVIN.

On ode; tako mi vĕre! škoditi neće, ako se i u gospoje Ginevre neprijazni gosti, suze ukažu, i jedanput joj plamteće žarko oko obliju.

TRETJI PRIZOR.

Persival, Gavin i Tristan.

PERSIVAL.

Minulo me je daklem jedanput težko to brĕme prevare, pukli su vezi, koji mi sèrce stezahu, osvanuo je dan platjanja, koi će postojanu moju Grizeldu kao preobraženjem uresiti. O uboge su rĕči za izraziti krĕpost njezinu! Ovdĕ sada odričem se svake opačine mladosti moje, i neizmĕrna, kano modro nad nami nebo, neka ljubav moja bude! svečanosti, more od veselja neka ju opajajuć okružuje, oko njezino neka više suze neprolie, osim samo za ružu, koju je bura raztèrgala. Ako je skrajnju dubljinu žalosti i nevolje izkusila, neka ju sada u najvišjem razkošju zaboravi!

TRISTAN.

Blago vama, Persivale, ako vam za rukom podje; ako minući dani, ugodno ju hladeć svojimi krili, zdravje joj povrate. Nu bojim se, preduboka joj je rana u sèrcu, težko da će ikada sa svime zarasti.

PERSIVAL.

Na ljubavi vilovitu moć oslanjam se ja, u njezino sèrce bezbrižno se uzdam, koje tako stalno i čvèrsto mojemu privèrženo osta. Duboko ruje nevolja, — nu silno će zavladati radost. Kad opet dĕte svoje u krilo materinsko primi, kad ju ruke moje vatreno zagèrle, tad će se rumen na blĕdo lice povratiti, povratit će joj se i pokoj u persa. Neće li se slava njezina na sve strane raznĕti, neće li se po svih pĕsmah ime njezino odzivati, i veselo se oriti dok svĕta i vĕka bude? — Svetica moja bit će ona od sada, i pokoru čineć posvetjujem službi njezinoj život moj; kao što se neprestano mĕnja svĕtlost mĕseca, tako nek ju

uvěk svako jutro nova radost očekuje; ona me ljubi. Tristane, ona će mi oprostiti! — Nu Gavine, zašto se zateže kraljica? rěč je svoju dala, kad će joj već jedanput zadovoljiti?

GAVIN.

Kao što joj na licu neprestano blědost rumenilo zaměnjuje, tako joj se bore još u nadvladanoj duši stid sa dužnostju, odluka sa slabostju, i od prevelika gibanja bolan njezin duh traži odasvuda snage, hvata se u bezufanju svake rěči, svake slamke, nu sve dublje propada u viru mislih svojih.

PERSIVAL.

Dala je rěč svoju, a sada uzteže se, zadovoljiti joj?

GAVIN.

Ona čas hoće, čas opet neće. Poběda Grizeldina uzdèrmala joj je jako dušu, osramotjena priznaje sada vrědnost njezinu, i rado bi pala dobrovoljno pred njom na kolěna; nu, čemu ju sèrce nagovara, nebi rada prisiljena biti, a ipak učiniti mora. Ište bo kralj Artus, da ona ugovor i obećanje svoje ovèrši; ne prošnje, nego zapovědi iztiču ozbiljno iz ustih njegovih; i kad se ja udaljih od nje vidilo mi se je, kao da je odlučila, dostojno se podati u sudbinu svoju; i eto pogledajte, već se približuju ovamo.

PERSIVAL.

Evo je! — Jeste li vitezove moje sve sakupili?

GAVIN.

Jesam, Persivale!

PERSIVAL.

A sina moga, Tristane, jeste li ga doněli natrag u zidine ove?

TRISTAN.

Jesam, i ostavio sam ga kod staroga Ronalda.

PERSIVAL.

Sad mi je dobro! — Duša mi opet oživljuje, sad udara najlěpši sat života moga.

ČETVÈRTI PRIZOR.

*Čuju se trublje izvan scene. **Kralj Artus** i **Ginevra** u kraljevskom uresu. **Oriana**, vitezovi i gospoje, vazali **Persivalovi** u pratnji njihovoj, stupe svečano na scenu.*

KRALJ ARTUS.

Gostoljubno, Persivale, primiše nas zidine od Pendenisa u krilo svoje; nu bez uztezanja izpovèdamo, što učini, da prag ovaj prekoračimo, nebiaše toliko želja, tebe priateljski ovdi da pohodimo, koliko da utišamo mèrzku onu razpru, koja veličanstvo i zaslugu nemilo razdvoji, da zaštitimo tihu vrědnost od gorkih pokušenjah, i ljubav od nesmotrena silovanja! — Nu sa tugom začusmo, da je prinešena već svaka žèrtva, koju je ponos zahtěvao, a opaka, grěšna oholost odobrila.

PERSIVAL.

Kao što reče, tako je gospodaru i kralju moj! žèrtve su prinešene, a poběda odèržana; nisam ja bez razloga razpru tu zametnuo, Grizelda, koju ja za ženu uzeh, biser je od svih ženah. Rěč se je moja osvědočila; izpunite sada vašu! Věnac, koi je u težkoj borbi zadobila, neka sada čelo Grizeldino obvije, — i prěd njom kraljica klečati mora.

KRALJ ARTUS.

Evo je ovdě! Govori njoj!

GINEVRA.

Gospodaru i supruže moj! kraljevsku sam mu rěč založila, i kraljevski hoće Ginevra da ju izkupi!

KRALJ ARTUS.

Čemu daklem zatezanja jošte? Vrěme prolazi, dajte, da dobitnici věnac podělimo! Idite, Cedrika i Grizeldu dovedite ovamo! —

(*poluglasno Ginevri.*)

Ginevro, ako poniženje danas sjajnost krune naše oskvèrni, primiti moramo udes taj, jer smo ga zaslužili, ne kao da smo ikada pogrěšku tvoju dělili — nego jer zaslěpljeni ne mislismo, da ju zabranimo!

(*Kralj Artus i Ginevra popnu se na prestolje. Persival povuče se za vazale svoje.*)

PETI PRIZOR.

Priašnji, Grizelda stupi na scenu u vunenoj haljini i s opregom, upravljajuć korake Cedrikove.

CEDRIK.

Kaži mi, Grizeldo! je li to put k smèrti, kojim me vodiš?

KRALJ ARTUS.

Pristupi bliže, starče, — neboj se ništa; gospodar i kralj tvoj govori s tobom. — Grizeldo! nečudi se, što te zidine ove, iz kojih se malo prie kao odtěrana udaljiti morade, opet kao na slavu něku svečano urešene pozdravljaju; da se povratak tvoj dostojno proslavi, učinjeno je to, i zato raduj se tvomu došastju.

GRIZELDA.

Šta rekoste, gospodine? je li istina, što mi javljate? u mojoj duši bori se strah i ufanje, i bludeć vèrte se oko mene zabunjene misli! — Uništena je dakle kletva, koja Persivala sgodi? mèržnja je izčeznula, koja ti pèrsa kraljevska obuzela biaše? — i radi mene, veliš, blistaju se urešene zidine ove? —

KRALJ ARTUS.

Tako mi krune od Englezke, istinu ti rekoh!

GRIZELDA.

Rěč od mira čujem ti iz ustih, — neprobija mi više grom gnjeva, niti vika za osvetom uši; uzvišena gospoja, uz tebe koja sědi, nebaca više okom svojim razjarenih strělah za mnom, i blago směšenje resi joj obraze. — O ako je istina, što mi javljaš, a ti pogledaj me na kolěnih pred tobom, i usliši milostivo molbe moje!

CEDRIK.

Ne, ne moli! neznadu oni što su molbe!

KRALJ ARTUS.

Govori sa mnom, nu ne na kolěnih; — ustani, Grizeldo; i moli što god ti je drago, rado ću ja privoliti, — i moja obrana neka ti nikada uzkratjena nebude.

GRIZELDA.

Nemolim za sebe, gospodine i kralju moj, — radi udesa Persivalova poslušaj molbu moju. Dopusti, da vedre zrake milosti tvoje u staroj jasnosti oko čela njegova sěvaju; u ruke mu opet vrati vlast i gospodstvo, u njegove ruke, ne u moje, gospodine! O poznam ja vrědnost moju dobro, — meni města u ponositom dvóru knežkom nigda nebiaše!

CEDRIK.

I zato, bezumna kćeri, iztěra te iz njega.

KRALJ ARTUS.

Grizeldo! rado bi zamučali iz stida, što se ipak tebi na korist odkriti mora. Čuj daklem: tebe je samo goli vid varao; mi ti nismo nikada děte iz krila oteli, nikada volja naša nerazstavi savez vaš, nisu prětile pogibelji Persivalu tvomu; ti si děrhtala pred strašili, kojih niti ima, niti je bilo, ti si děrhtala pred samimi sěnami.

GRIZELDA.

Šta velite? Goli vid? — i sěne same? moje děte — Persival — goli bi vid bio? što ja podnesoh? — Nevolja, koju sam gojila snagom života moga, koja mi kěrv iz sěrca do poslědnje kapljice iztroši! i goli samo vid? — Razjasnite mi tamu tu, — za světlostju, za istinom čezne mi duša!

CEDRIK.

Šta, prazna li prevara biaše samo, koja nas zaslěpi?

ORIANA.

Jedna rěč, Grizeldo, razrěšit će ti zagonetku ovu, i raztěrat će svu maglu, koja ti stvar ovu još zastire. Što ti doživi, biaše samo pokladnja šala, koju Persi-

val, zločesti tvoj muž, sebi dopusti, šala samo, i ništa drugo; — a povod biaše — obklada, cěna pako — kleknutje kraljice naše; suze tvoje u račun se neuzeše! O tom se je samo radilo, da se ti vrědna iznadješ, što te je kao prosto děte k sebi uzvisio, i da dokaže, da time plemenitu kèrv roda svoga pogèrdio nije.

CEDRIK.

Zato! Zato! O opake oholosti, koja sèrca kušaš u potoku gorkih suzah!

(*Persival protisne se iz množine, i padne pred Grizeldom na kolěna.*)

PERSIVAL

(*moleć.*)

Grizeldo, sèrdiš li se na mene? Oprosti, angjele moj! uništi uspomenu ljutih boljah, u pameti tvojoj neka im města više nebude; spusti oko tvoje k meni, da mi oproštenje izrekne; i neka u bezdno neizcèrpive ljubavi propadne uspomena krivnje moje.

GRIZELDA

(*stupi natrag; upre pogled svoj jedan čas bez ikojeg izraza u Persivala, zatim, kao iz sna probudivši se, govori.*)

Pokladnja šala samo! — govori ti! — Daj, da od tebe čujem, iz tvojih ustih, Persivale! Istinu govori, je li izkušenje samo, ili je igra samo bila?

PERSIVAL

(*po kratkoj pauzi.*)

Kao što veliš, izkušenje biaše! — Sada je prošlo! Děte ti je izbavljeno, otac ti je slobodan, povratjena ti je sva srěća! Oprosti zato i ti! — Nemisli više na igru, koja je vrědnost tvoju prokušala; minula je sada; daj, da zaboravljeno i oprošteno bude.

GRIZELDA.

Igra, a ja! — (*pritisne jedan čas čvèrsto ruku na sèrce, zatim pokrije naglo s obadvima rukama oči svoje, stoji několiko vrěmena mučeć na polu na stranu obratjena, zatim govori.*) Težka to, suzami izobilna igra biaše!

PERSIVAL.

Ti plačeš! o daj, da suze te usahnu. Hotěli su, da mi se radi žene moje rugaju, da me pogèrde, što tebe tama od šumah porodi; što u tebe, cvěta lěpote, ubožtvo samo baština biaše; tada ja sa slavom ponositih njihovih imenah uporedih sèrce tvoje, čistu tvoju ćut! ja te provedoh kroz ljute, težke bólje; ti si dobitnica bila, dobitnica u svakom izkušenju, pred tobom u prahu morą Ginevra klečati, i po svoj kraljevini raznět će se hvala tvoja! Možeš li mi još gnjevna biti zą toliku slavu?

GINEVRA

(*koja je medjutim s kraljem sa prestolja sišla.*)

Grizeldo, Persival istinu govori! Netajimo, da jedan dio krivnje nama pripada; mi smo izuměli, što on ovèrši, nama pokora ostaje, ti si poběda odèržala; i slobodno priznajemo polag rěči naše, na očigled vitezovah kraljestva ovoga, da světlost krune od vrědnosti tvoje potamniti mora; da bi, da se na světu ovom sve polag zaslugah i prava děli, ti kraljica bila i krunu od Englezke nosila; i evo na kolěna padam pred tobom; oprosti, što opaka oholost sagrěši!

PERSIVAL

(*ponosito i radostno.*)

Ginevra kleči! o razglasite na sve strane světa, kraljica kleči pred ugljenarskim prostim dětetom.

GRIZELDA.

O kraljice! ustajte! — uslišite prošnju moju! neklečite preda mnom, pred prostim dětetom! poběda je moja, dopustite, da platju za nju neprimim, koju mi gorka prevara velikom mukom zasluži! — Vi kanite, da mi lovorom glavu uresite, o, kruna je od tèrnja, koju sam zadobila; jer sve one muke, koje tèrpjah, nebiahu toli gorke kao ove, koje sada tèrpim. Věra je bila drúga moja, kad sam prevarena u vunenoj haljinici iz dvora ovoga izlazila, sada nesta varke, nu š njome i věre moje.

PERSIVAL.

Šta? neima oko tvoje jednoga pogleda ljubavi, usta tvoja směšenja više za Persivala? što oholost sa-

grěši, ljubav će nadoknaditi; ostavi větru nadvladane brige, neka ih razpèrši, tama prodje, i vedrii ti osvanu dan. Ako sam ti čašu žuči pružio bio, evo ti sad dajem sladki napitak radosti; věnac neuvehloga cvètja neka ti odsada život bude; najtajniu požudu sèrca tvoga obratit ću ti u veselu ozbiljnost; iste želje sanjkah tvojih rado ću izpuniti, i svakomu, jèdva probudjenomu teženju duše tvoje zadovoljiti, tako da će u tebe zahtěvanje i uživanje jedno biti; i kao što valovi morski otok ovaj obtiču, tako će radost i uzhitjenje tebe obuzeti, i zaboravit ćeš, šta će reći: ginuti za čim!

GRIZELDA

(lagano i tihim slabim glasom.)

Što obećaješ, izpuniti nisi kadar! Radost više pèrsa ova dizati neće, — od razkošja pogled ovaj više oživiti neće! — Ako moć i bogatstvo ubogi život i ukrasiti mogu, nemože ga ipak niti čast, niti slava, nego jedina ljubav usrěćiti! — O Persivale, ti si u obkladi srěću moju zaigrao! sprava za igru bilo ti je věrno ovo sèrce; okovao si me bio o kamen poruge, i izvèrgao sve ljutjoj i ljutjoj nevolji! Nisi se ti bojao, da bi ja poginuti mogla; strah je tebe samo bilo, da bi oni nadvladati mogli! — Bog neka ti oprosti, kao što ti ja opraštjam! — A ti, otče, govori, je li dosta pokore za težku krivnju, kojom me potvaraš? Ako ga je grěšno izobilnost ljubavi moje kao božanstvo smatrala, njega umèrloga sina zemlje, jesam li sada višnjemu otcu zadovoljila suzami mojimi, i ljutom bóljom prevarene moje duše? Smiju li te opet u ljubavi ruke ove zagèrliti, smijem li sada pasti na sèrce otca moga, s kojim me ljubav razstavi, ne pohlepa za slavom, ne grěšna požuda.

CEDRIK.

Hodi, siromaško děte; odpočini na ovom sèrcu, pij lěka iz obilnoga vrutka ljubavi, koi čist i neizopačen iz otčinskih njedarah izvire.

GRIZELDA.

Zrak hoće da me udavi; mene je strah u dvoranah ovih; — Hodi, povedi me sobom napolje u šume naše,

u tiho, mirno krilo kolibe tvoje. Dopusti mi, da na věrna njedra naravi ovo na smèrt ranjeno sèrce snivajuć položim, uz tebe, daj, da u ljubavi pribivam, dok jednom u světlosti mater opet nevidimo.

CEDRIK.

Hodi, hodi: neka ovi zastidjeni reknu: bólju podnese, nu pogèrdu podnosila nije.

PERSIVAL.

Kèrv mi se merzne u sèrcu, rěči tvoje potresuju mi skrajnju dubljinu duše; nu ipak ozbiljnost lica tvoga prevariti me neće; hoćeš što ja tebi sagrěših, da mi oštrom prětnjom povratiš, hoćeš dražeć da mi ogorčiš ponosito klikovanje pèrsiuh mojih? Grizeldo, nečini toga! umiri se, Grizeldo! još će te jasnie světlost poběde okruniti, ako milost i ljubav osveta tvoja bude.

GRIZELDA.

O Persivale! suze roneć traži te oko moje, ustna dèrhtje, koja bi trěbala da te pozdravi. Nu ipak govorit ću, mora bo da se odluči, — mora medju nama izvěstno da bude; u izvěstnosti pokoj pribiva! — Moje sèrce biaše tvoje, ti ga nikada razumio nisi; zato puče ti u ruci! — Ti si se igrati mogao š njegovim čistim žarom, dičit si se mogao s vérnostju njegovom, požèrtvovanjem njegovim! Ti me ljubio nisi nikada! — Izčeznula je života moga vesela i srětna sanjka, u razvaline razpao se je raj moj, i strašna pustoš bež ikoje radosti obuzima me sada! — Ja te za ruku uzeti i s tobom ići nemogu, kad se je sèrce od sèrca studeno odvratilo, nemogu toga, Persivale! Život moj, štovanje same sebe, poslědnje moje tèrsenje visi o božanskom kipu sanjkah mojih, o kipu tvome! — O dopusti mi, da ga sačuvam, kao što sada vedro i jasno dušu moju zauzima.

PERSIVAL.

Šta misliš, ženo, i šta kaniš učiniti?

GRIZELDA.

Zar se ja, akoprem u tamnosti, zato porodih, da svojevoljnosti igra, i zle ćudi kocka budem, koja se

jednim mahom dobiva i gubi? — Ti me nisi ljubio nikada, a jesam li ikada vrědna bila supruga ti biti, ako bez ljubavi pri tebi ostanem? Persivale, ti znaš, ja sam u tebi jedinom živila samo! U kuću robstva, koja me rodi, vratjam se natrag, idem u sěnu šumah mojih, i kao što je šušnja njihova u kolěvci pěsmica mi bila, tako neka me žuboreć pěnje njihovo i u tamni grob odprati.

PERSIVAL.

Ti me ostaviti kaniš, ti hoćeš od mene da běžiš? moja si ti, moja! tko mi smije tebe oteti? ja te dèržim, tko će, da mi tebe ugrabi? tko bi zakletvu věrnosti, koju mi dade, razrěšiti mogo?

GRIZELDA

(*obustavljenim plačem.*)

Ti sám! Ti si razkinuo savez ljubavi! — Mi se razstati moramo! — Persivale, moramo! — Dopusti mi, da zadèržim děte moje, dok se kratki moji dani života ovoga nesvèrše. Ćutim bo u sebi, da je vrěme moje minulo, i kao što lastavica opraštjajuć se k poldnevu leti: tako od žalostih umorna moja duša teži domu svomu! Onda ga primi ti kao jedini zalog od mene; vodi ga na stazi vitežkih častih; i što si sagrěšio materi, nadoknadi sinu! — a ti živi vesele, cvatuće dane, kao visoko stablo, světlostju slave obasjan, i ako te opet novimi vezi ogèrli predobitna sila srětne ljubavi — o nedaj se od nemile tamne moći zaslěpiti, da i njoj zanjke izkušenja stavljaš; ljubav bo se samo za ljubav žèrtvuje! —

(*odlazi lagano s Cedrikom.*)

PERSIVAL.

(*hoće da joj put zakloni*)

Grizeldo, mene ostavljaš? ne, ne, nikada! Ti toga nesmiješ! ostani Grizeldo!

KRALJ ARTUS

(*odvrati ga natrag.*)

Stani! natrag Persivale! Odsada hoću ja da ju branim; ti si pravo zaigrao, posědovati ju dužje, i

mirno neka uboga kući svojoj ide. Za ljubav odèržat će svaku borbu ljubav; nu neka neslužì nikada okrutnoj požudi, koja joj petu na tĕme stavlja! Kuća ti je prazna, srĕća se je izselila, propao je slavodobitni lûk pobĕde tvoje! — Sad prebivaj u samoći u pustih ovih dvoranah, dovoljan sám sebi, — u neprijateljstvu sa samim sobom! —

(kralj udalji se sa svojom pratnjom i s vazali ***Persivalovi****,* ***Persival*** *zastre lice svoje obima rukama, i ostane sám na prĕdnjem oddĕlu od scene.)*

